

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Резонанс

Передрук матеріалів дозволяється лише
після погодження з СІАЗ: siaz@pochta.ru

№ 1

8 січня 2013 р.

РЕЗОНАНС

**Бюлетень матеріалів оперативної інформації електронних видань
Додаток до журналу "Україна: події, факти, коментарі"**

№ 1 2013

Для керівників та їхніх референтів

Засновники:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія:

В. Горвий (заступник головного редактора, науковий керівник проекту)
Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна

Заснований у 2003 році
Виходить двічі на тиждень

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz@pochta.ru
www.nbu.gov.ua/siaz.html

Передрук — тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2013

ЗМІСТ

У центрі уваги 3

Аналітичний ракурс

Пальчук В.

Політика подвійного громадянства в країнах Східної Європи:
наслідки для України **5**

Законодавча влада 28

Виконавча влада 34

Політика 44

Економіка 50

Економіка України в контексті
світових кризових тенденцій **53**

У ЦЕНТРІ УВАГИ

Українців привітали з Різдвом

Президент В. Янукович побажав усім радісних свят та гарного настрою. Про це йдеться в його привітанні з нагоди Різдва Христового, розміщеному на сайті Президента.

«Син Божий прийшов у цей світ, щоб принести нам слово віри, надії та любові. Щороку це величне свято єднає увесь наш народ», – зазначив він.

«Зичу усім радісних свят та гарного настрою. Бажаю кожному щастя, миру, злагоди та благополуччя. Добробуту та процвітання – Україні та Українському народові!» – побажав В. Янукович.

У той же час Прем'єр М. Азаров у привітанні, опублікованому на його персональному сайті, зазначив, що дуже трепетно ставиться до цього свята, «тому що воно сімейне: немає поспіху, суєти, які, на жаль, зараз стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя».

«Ну і яке ж Різдво без куті? Як не буває двох однакових борщів, так і рецепт цієї важливої страви у кожної господині свій. Мені більше до душі традиційна кутя, яку варять із пшениці», – розповів М. Азаров.

«Так, різні народи відзначають цей день по-різному. Але наші народні гуляння з перевдяганням у національні костюми, колядки – це щось незабутнє. Саме вони створюють дух свята, роблять кожне Різдво своєрідним і неповторним», – вважає він (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua/news/2013/01/6/6980999>). – 2013. – 6.01).

Вітання Голови Верховної Ради України В. Рибака з Новим роком та Різдвом Христовим

Шановні співвітчизники!

Сердечно вітаю вас з Новим роком та Різдвом Христовим!

Напередодні кожного Нового року ми аналізуємо зроблене за минулий рік, складаємо плани на майбутній.

В умовах системної світової кризи нашій країні вдалося утримати рівновагу в життєво важливих галузях економіки та зробити значні кроки вперед.

2012-й рік, що відходить в історію, був роком цілісного оновлення всіх сфер життя, реформаторським роком, а тому – непростим, у чомусь суперечливим, та водночас, безумовно, сповненим позитивних зрушень у розбудові економіки, демократії, громадянського суспільства та держави в цілому.

Можна стверджувати, що ми заклали основи для покращення добробуту кожної сім'ї та задля процвітання України.

Важливою віхою на шляху розвитку демократії та державності стало обрання нового парламенту. Вірю, що народні депутати України усвідомлюють свій обов'язок перед вами, виборцями, і мудро та виважено, як і належить у Рік Змії, прийматимуть закони на благо України та її громадян.

Шановні співгромадяни!

Давайте зберігати оптимізм і надію на те, що все в нашій країні зміниться на краще. Головне – треба залишити у минулому році розбрат, протистояння політичних сил, узяти у новий 2013-й рік виключно консолідацію, конструктивну співпрацю, системну взаємодію всіх гілок влади, всіх патріотичних громадських організацій.

Попереду багато роботи – всенародної роботи! І ми знаємо відповіді на виклики сучасної доби, світової кризи. І маємо дієві програми успішного втілення в життя Соціальних ініціатив Президента України В. Януковича. Я вірю, що вже незабаром той час, коли буде привід для радості в кожній українській родині.

Від усієї душі бажаю кожному з вас міцного здоров'я, великого щастя, добробуту, злагоди, успіхів і Божої благодаті.

Хай у новому році з вами буде Віра, підтримує Надія, допомагає Любов.

З Новим роком! З Різдвам Христовим, дорогі друзі!

(Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 31.12).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

В. Пальчук, мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ, канд. наук із соц. комунікацій

Політика подвійного громадянства в країнах Східної Європи: наслідки для України

У зв'язку із запровадженням деякими країнами Східної Європи спрощеної процедури надання громадянства особам, які народилися або проживали на територіях, що в різні історичні періоди входили до їх складу, в експертному середовищі актуалізувалося питання стосовно подвійного громадянства та його наслідків для України.

Зокрема, 29 жовтня 2009 р. румунський парламент вніс поправки до закону про громадянство, які значною мірою спростили процедуру оформлення громадянства Румунії. Відповідно до цього закону, румунське громадянство за спрощеною процедурою можуть отримати особи, які народилися або проживали на території, що була частиною Румунії з 1918 до 1940 р., та ті, які мають таких родичів. До 1940 р. деякі території України, а саме Буковина і Бессарабія, перебували у складі Румунії.

Як пояснив правознавець І. Завальнюк, у законі про громадянство визнається право жителів цієї території і їхніх нащадків до третього покоління (онуків) на «відновлення» румунського громадянства. «Якщо у вас є така рідня, то потрібно звернутися в архів і отримати довідку про місце народження або проживання своїх предків. На підставі цих документів ви подаєте прохання в Генконсульство Румунії», – зазначив правознавець. Більше того, для отримання громадянства Румунії немає необхідності проходити обов'язкову співбесіду на знання мови. Відсутність співбесіди дає змогу без проблем отримати румунський паспорт і російськомовним громадянам. Також у Румунії на законодавчому рівні закріплено право на подвійне громадянство. Тобто при оформленні громадянства Румунії допускається збереження іншого (попереднього)

іноземного громадянства і можливість постійного проживання за межами країни.

Такі кроки на законодавчому рівні стосовно спрощеної процедури надання свого громадянства особам угорського походження, які проживають на території суміжних держав, здійснила Угорщина. З 1 січня 2011 р. набрав чинності Закон Угорської Республіки «Про внесення змін до Закону Угорської Республіки 1993 р. “Про угорське громадянство”», що дає можливість іноземцям угорського походження, які постійно проживають на території суміжних з Угорщиною країн, отримувати її громадянство за спрощеною процедурою.

Урешті, влада Росії до кінця поточного року планує спростити механізм одержання російського громадянства для громадян країн СНД. Зокрема, перший заступник голови Комітету в міжнародних справах Ради федерації Федеральних зборів РФ В. Джабаров повідомив, що верхньою палатою російського парламенту підготовлені поправки до Закону «Про громадянство РФ», який перебуває на розгляді в Держдумі. Відповідно до поправок, скасовується необхідність дотримання п'ятирічного терміну проживання в Росії та наявності довідки на проживання. Не потрібні й підтвердження законного джерела існування, а також складання іспиту з російської мови. Російський посадовець пояснив, що йдеться про спрощене одержання громадянства саме їхніми співвітчизниками, до яких належать представники корінних народів, які населяють територію Російської Федерації в її сучасних межах, а також колишніми співгромадянами, більшість з яких залишилися на території держав СНД. За підрахунками російської сторони, отримати громадянство Росії мають право близько 25 млн осіб. У МЗС Росії вважають, що в Україні проживає близько 8 млн російських співвітчизників.

Як відомо, на початку липня поточного року президент Росії В. Путін заявив про необхідність повернутися до питання про полегшений порядок надання російського громадянства колишнім громадянам СРСР.

«Спрощена процедура отримання російського громадянства діє і сьогодні, проте поширюється вона лише на обмежене

коло осіб», – зазначила начальник управління з питань громадянства Федеральної міграційної служби Російської Федерації В. Казакова. Вона пояснила, що громадянство Росії за спрощеною процедурою можуть отримати лише ті громадяни колишнього Радянського Союзу, на яких поширюється дія чотиристоронньої угоди, підписаної Росією, Казахстаном, Білоруссю та Киргизстаном. При цьому слід зазначити, що спрощена процедура отримання громадянства Росії для колишніх громадян СРСР працювала до липня 2009 р. Починаючи з 2002 р., за такою спрощеною процедурою отримали російське громадянство понад 2 млн осіб. Тоді спрощена процедура отримання громадянства Росії поширювалася на тих осіб, які раніше були прописані або зареєстровані в Росії. На сьогодні для того щоб стати громадянином Росії, претендентові необхідно, як мінімум, проживати на території Росії п'ять і більше років, мати постійне джерело доходу і зуміти підтвердити його, а також знати російську мову.

Як зазначають експерти, унаслідок запровадження спрощеної процедури оформлення громадянств сусідніх з Україною держав уже сьогодні понад 50 тис. українців отримали громадянство Румунії. За різними даними, в Україні від 140 до 350 тис. українців суміщають українське громадянство з російським. За даними місцевої влади Закарпаття, на цій території проживають близько 150 тис. осіб, які можуть претендувати на угорське громадянство. Українськими ЗМІ зверталася увага на висловлювання депутата Європарламенту від Угорщини Б. Ковача, який повідомляв, що кожні півгодини надходить новий пакет документів на отримання громадянами України угорського паспорта. Після узаконення в Польщі подвійного громадянства отримати польський паспорт можуть мешканці західних областей України та ті українці, які проживають нині у Польщі (близько 30 тис.).

Однак усі ці цифри є лише відображенням досліджень журналістів та їхньої власної фіксації підрахунків з різноманітних джерел громадських організацій. Офіційної статистики щодо кількості людей, які мають подвійне громадянство, немає. Можна брати до уваги лише приблизну кількість громадян

України, які можуть отримати громадянство іншої країни. Наприклад, згідно з всеукраїнським переписом населення 2001 р., в Україні проживало 156,6 тис. угорців, більшість – у Закарпатській області.

Відсутність в Україні фіксованої кількості осіб, що отримали друге громадянство іншої країни, експерти називають значною проблемою в процесі розвитку міждержавних стосунків. Такий стан речей здебільшого зумовлений відсутністю в Україні відповідної законодавчої бази вирішення подібних ситуацій, державної системи обліку осіб, що отримали друге громадянство. Адже на сьогодні подвійне громадянство в Україні не передбачено законом. Однак оглядачі ряду видань стверджують, що представники відповідних державних структур неохоче йдуть на процедуру позбавлення громадянства України в разі виявлення українських громадян, які мають паспорти іноземних держав. «У Конституції сказано, що в Україні діє одне громадянство. Але в законодавстві немає жодних заходів, що захищають цю норму Основного закону. Припустимо, ми виявимо громадян, що незаконно отримали другий паспорт. І що з цим робити? Позбавити їх українського громадянства? Можна, але це настільки складний і трудомісткий процес, що цим ніхто не буде займатися», – цитує інтернет-видання «Корреспондент.net» джерело в дипломатичних колах. За словами чиновника, теоретично проблема перебуває в зоні відповідальності МВС, однак міліція нічого зробити не може. Співрозмовник нагадав, як у 2008 р., після конфлікту в Абхазії і Південній Осетії, українська влада поставила собі за мету виявити «п'яту колону» власників російських паспортів. Але розпочата в Криму кампанія швидко зазнала фіаско.

На думку оглядачів більшості українських видань, до ситуації із запровадженням сусідніми державами спрощеної процедури надання громадянства особам, які народилися або проживали на територіях, що в різні історичні періоди входили до їх складу, не треба ставитися байдуже. Виникає одне запитання: навіщо це країнам? З якою метою деякі європейські країни роздають свої паспорти, тоді як їхні сусіди по ЄС навіть на разову візу погоджуються неохоче?

Такі застереження набули актуальності, коли у 2011 р. сама Румунія, яка подала приклад для наслідування, висловила обурення стосовно подібних рішень угорського уряду про надання громадянства етнічним угорцям, які проживають на території сусідніх держав. Як відомо, у Румунії проживає близько 1,5 млн етнічних угорців. В основній більшості вони проживають на територіях, які до укладення у 1920 р. Трианонського договору належали до «Великої Угорщини». Прихід до влади угорського уряду на чолі з В. Обраном та партії Fidesz ознаменувався прийняттям постанови про подвійне громадянство, у результаті чого багато етнічних угорців Румунії отримали ще й громадянство Угорщини. Більше того, у Брюсселі відкрилося спеціальне регіональне бюро угорської меншини. Новий офіс у Брюсселі має представляти також інтереси регіону Секельфолд (Південно-Східна Трансильванія), мешканцями якого є 600 тис. етнічних угорців.

На думку експертів, це може стати значним кроком у боротьбі за автономію угорців у Румунії, за яку партія Л. Токеша «Демократичний союз угорців Румунії» (ДСУР) виступає вже давно. «Ми не вимагаємо незалежності, але хочемо автономії», – заявив Л. Токеш.

Румунська сторона негативно відреагувала на таку заяву ДСУР, вважаючи її провокацією, що порушує Конституцію Румунії. Зважаючи на те, що регіон Секельфолд не є офіційною адміністративною частиною Румунії, на офіційному сайті Міністерства зовнішніх справ Румунії в той час було розміщене повідомлення, що «будь-яка ініціатива, піднята незвизнаним об'єднанням, не може бути легально визнаною ЄС».

Рішення угорського уряду про надання громадянства етнічним угорцям обурило також уряди України, Сербії та Словаччини, у яких разом з Румунією проживає близько 2,5 млн угорців. Найбільш рішуче на такі кроки Угорщини відповіла Словаччина. Офіційна Братислава заявила, що всі етнічні угорці, які звернуться за громадянством Угорщини, автоматично втрачатимуть громадянство Словаччини.

Однак із прийняттям нової Конституції Угорщини експерти дійшли висновку, що ця країна послідовно йде далі у своїх

намірах надання громадянства етнічним угорцям у сусідніх державах. Зокрема, у ст. D нової Конституції Угорщини йдеться: «Керуючись ідеалом об'єднаної угорської нації, Угорщина повинна нести відповідальність за долю угорців, які мешкають поза її кордонами, повинна сприяти їх виживанню і розвитку і підтримувати їх зусилля, спрямовані на збереження угорської культури, а також буде сприяти їхньому співробітництву один з одним і з Угорщиною». Тобто конституційна юрисдикція поширюється на всіх угорців, які проживають поза межами Угорщини як великі чи малі корінні меншини – загалом понад 3,5 млн осіб.

Венеціанська комісія як дорадчий орган Ради Європи з питань конституційного права стурбована тим, що нова Конституція Угорщини не регулює ряду важливих питань в окремих галузях. На думку членів комісії, питання захисту прав людини і громадянина мають бути більш конкретно прописаними в Конституції. Зокрема, ті пункти, які стосуються прав і свобод угорців, які проживають за межами країни, можуть зашкодити міждержавним відносинам у Центрально-Східній Європі. Також, на думку членів комісії, згідно з новою Конституцією Угорщини, політика визначення нації не обмежується етнічними кордонами країни, що становить небезпеку і для стабільності в Центрально-Східному регіоні Європи.

Венеціанська комісія також заявила, що готова сприяти угорській владі в процесі вдосконалення конституції та сподівається на те, що правляча угорська партія Fidesz дасть адекватні пояснення і відповіді на запитання, які виникли в комісії під час розгляду Основного закону Угорщини.

Занепокоєння держав, у яких угорська меншина становить значну частину населення, поділяють експерти. Ухвалення відповідних пунктів нової Конституції Угорщини стосовно прав і свобод угорців, які живуть за межами країни та вже мають громадянство інших держав, може, за їхніми прогнозами, мати негативні наслідки для України, Румунії, Словаччини, Сербії, Словенії, Хорватії та Австрії, у яких проживає численна угорська діаспора. Експерти припускають, що, відповідно, в одному з цих регіонів, де за певних обставин може виникну-

ти критична ситуація, з легкістю може спалахнути етнічна напруженість. Після чого, під приводом порушення громадянських прав угорської меншини, може бути втілена (прикриваючись правом на опіку) політична чи навіть військова інтервенція, яка зможе спричинити кризу в регіоні. Така позиція зумовлена прецедентом, який виник в історії конфліктів між Грузією та РФ. Тоді Москва, під приводом захисту російських громадян, що мешкають на території Південної Осетії, вела військові дії із суверенною Грузією. «Події грузинсько-російської війни показали, як брутально і як небезпечно широко можуть тлумачитися права захисту своїх громадян за кордоном аж до використання всієї військової машини», – зазначає професор Чернівецького університету А. Карташов.

Водночас деякі українські експерти радять не перебільшувати наслідки: для агресії можуть знайтись інші підстави. Насправді ініціатива румунської чи угорської держави щодо стимулювання отримання особами їхнього громадянства – це демагогія, ефект від якої може бути протилежним очікуваному, переконані оглядачі «Тижня». Виходячи з логіки намірів румунських чи угорських політиків, вони прагнуть максимально утверджувати свої позиції на землях, які вони вважають «своїми», зміцнювати позиції місцевих етнічних громад. Так, коментуючи українсько-угорські відносини з питань міграції, посол Угорської Республіки в Україні М. Баєр заявив, що угорська політика завжди була спрямована на те, щоб етнічні угорці не залишали свій край, а зберігали там ідентичність, мову і культуру.

Однак надання, наприклад, румунського громадянства, навпаки, стимулює виїзд український румунів з місць їхнього компактного проживання в Румунію й інші країни Євросоюзу, тим самим послаблюючи їхній вплив в Україні. Спрощення Румунією процедури надання національного громадянства та можливість використання румунського паспорта для вільного пересування територією ЄС слугує чинником, що підштовхує етнічних румунів України до набуття громадянства Румунії або свідомої відмови від громадянства України. Адже пільговий режим видачі румунських паспортів громадянам країн

СНД відкриває можливості безвізового пересування країнами ЄС. Румунія входить в ООН з 1955 р., НАТО – з 2004. З 2007 р. Румунія є членом ЄС із спеціальним режимом, що діє включно до 2013 р. і дає змогу перебувати на території всіх країн ЄС без винятку, до трьох місяців без відкриття віз. З 2009 р. Дає змогу здійснювати офіційну трудову діяльність у більшій частині країн ЄС, таких як Іспанія, Італія, Португалія, Ірландія і Великобританія, а також скандинавських країнах. З 2014 р. Румунія стає повноправним членом Євросоюзу. Це дає змогу її громадянам працювати у всіх країнах ЄС, включаючи традиційно закриті високорозвинуті держави, такі як Німеччина, Австрія, Бельгія, Данія та інші. Те ж саме можна сказати і про угорські ініціативи з надання українцям угорського громадянства.

Те, що наслідки від отримання румунського чи угорського громадянства в сусідніх державах матимуть протилежний ефект від очікуваного, не виключають і в Угорщині. Як відомо, у Будапешті на цих підставах мав місце скандал – опозиція звинуватила владу в безвідповідальному ставленні до роздачі національних паспортів. Угорський експерт Е. Сведнік пояснив ситуацію: «Проблеми можуть з'явитися пізніше, тому що угорський уряд хоче, щоб ці угорські меншини залишалися на тих територіях, де вони живуть нині. Але вони, можливо, захочуть емігрувати в Угорщину».

З огляду на зазначене, українські експерти характеризують цей процес з видачею румунських і угорських паспортів громадянам країн СНД як «індивідуальну інтеграцію у ЄС» тисяч громадян України. Однак цілком серйозно застерігають про проблеми, з якими може зіткнутися офіційний Київ, коли з'ясується, що рахунок іде на сотні тисяч, і населення окремих областей майже повністю складається з громадян сусідніх держав. Зокрема, у прикордонних регіонах України практика отримання паспортів сусідніх держав є дуже поширеною. Значною проблемою в цьому є зростання рівня тінькової паспортизації. Оглядачі ряду видань неодноразово вказували на проблему функціонування не одного десятка фірм-посередників, що «допомагають» отримати румунський

паспорт громадянам України. Вимоги до кандидата на отримання другого паспорта мінімальні. Вони повинні підтвердити національне походження або факт проживання сім'ї на території, які колись були частиною Румунії чи Угорщини. Ураховується також знання мови, історії, культури і традицій, хоча ці чинники є другорядними.

«Найскладніше питання виникає у відносинах з Бухарестом, де здобули вплив політичні сили, орієнтовані на відтворення Великої Румунії. Паспортизація громадян Молдови і частини України розглядалася як частина цього плану», – зазначає керівник Інституту української політики К. Бондаренко. Він зазначив, що це викликало занепокоєння офіційного Києва: «Офіційних даних про кількість виданих паспортів немає. Українські чиновники неофіційно говорять щонайменше про 30 тис., румунська сторона наполягає, що документів у 10 разів менше».

У травні це питання обговорював у Бухаресті міністр закордонних справ К. Грищенко. На сьогодні МЗС України продовжує діалог із МЗС Румунії про незаконну видачу паспортів українським громадянам. «Позиція України в питанні видачі румунських паспортів незмінна... Згідно з нашим законодавством, подвійне громадянство заборонене, тому це незаконно», – заявив керівник департаменту інформаційної політики МЗС України О. Волошин. Він підкреслив: «Згідно з нашою Конституцією, ми неодноразово інформували наших колег з інших країн, що такі дії по відношенню до наших громадян є недружніми як до країни».

Однак ноти вітчизняних дипломатів румунським колегам щодо масової видачі паспортів у прикордонних регіонах залишилися поки що непочутими. Нині МЗС України з обережністю ставиться до відкриття ще двох румунських консульств на Буковині. Багато експертів вбачають головну проблему «повзучої паспортизації» у ймовірній загрозі в майбутньому проявів сепаратизму чи постановки питання про автономію. Чернівецький журналіст П. Кобевко, який уже кілька років досліджує тему видачі румунських паспортів на Буковині, пояснює: якщо хоча б п'ята частина населення регіону отримає румунські паспорти, в Україні може з'явитися ще

одна автономія, крім кримської. «В один момент частина населення, яка має і румунські, і українські паспорти, оголошує себе громадянами Румунії, – стверджує він. – Їхні лідери говорять, що є сукупність румунського населення в Україні».

Експерти доходять висновку, що громадянство інших країн, яке сьогодні незаконно отримують українці, у цій ситуації може в майбутньому зіграти роль детонатора. Зокрема, політолог В. Карасьов зазначив: «На сьогодні загроза для територіальної цілісності України, яку несуть дії сусідів України, є все-таки гіпотетичною. Можна сказати так: поки все спокійно і в Україні, і на її кордонах – реальної загрози нема. Але варто ситуації похитнутися – і ці проблеми відразу ж дадуть про себе знати».

Така думка українських експертів підтверджується, зокрема, офіційною позицією угорської сторони. Так, Угорщина підтримала створення автономії для українських угорців на Закарпатті, яку раніше національна громада зажадала виділити в окремий Притисянський адміністративний район. «На останньому засіданні угорський уряд запропонував підтримку тим ініціативам, які виходили від легітимних політичних організацій закарпатських угорців. Це ініціатива однієї з двох угорських партій Закарпаття. Ми просто забезпечили свою підтримку цим ініціативам, і про жодний сепаратизм не йдеться», – зазначив посол Угорщини в Україні М. Баєр з цього приводу. Свою позицію посол пояснив так: «Угорщина не має претензій до цілісності України. У Криму існує автономна республіка, у Європі є автономії. У Молдові, де я працював, створена автономія для гагаузів, у Румунії ще за Чаушеску була трансільванська автономія». М. Баєр нагадав, що ідея створення автономії для угорців уже існує кілька років. «Те, що угорська партія в Україні знову до неї повертається, насамперед пов'язано з культурними, освітніми аспектами і з питанням збереження ідентичності», – повідомив він.

З огляду на офіційну позицію сусідніх до України держав закарпатський політолог О. Гавриш застерігає, що якщо українська влада не відреагує відповідним чином на нововведення в законодавстві сусідніх країн, то в майбутньому дер-

жава може зіткнутися з проблемою контролю над її територією, заселеною громадянами сусідньої держави. «Для цього достатньо, щоб культурні гасла еволюціонували в політичні», – вважає політолог, зазначаючи, що підставою для цього може стати невдоволення сотень тисяч громадян рівнем свого життя в межах України.

Продовжуючи цю думку, українські політики також звертають увагу на питання національної безпеки України в цьому контексті. Перший заступник голови Комітету Верховної Ради в закордонних справах Т. Чорновіл вносить застереження: «Подвійне громадянство передбачає, що друга країна, яка надала це громадянство, може ставити певні серйозні вимоги, у тому числі і в питаннях національної безпеки, до власника цього паспорта. Ці вимоги можуть бути дуже жорсткими, у тому числі вони можуть містити зобов'язання щодо співпраці зі своїми спецслужбами». Також Т. Чорновіл зауважив, що серед загроз подвійного громадянства – зобов'язання, які мають політичний характер, майнові зобов'язання, які можуть виникати в обох країнах. «І врешті-решт, відповідь на запитання, в армії якої країни людина має служити. Тут достатньо багато прикладів. Вони в нас виникають у відносинах з Росією та з тією ж Румунією. Добре, що вони не виникли ще з однією країною, яка видає друге громадянство – з Угорщиною, і так само поки не виникають з Польщею, але в будь-який момент вони можуть постати», – зазначив політик.

У зв'язку з такою ситуацією експерти радять державним органам насамперед звернути увагу на обставини, за яких проходить так звана паспортизація. Зокрема, керівник громадської організації «Європейський дім» П. Грицак задається питанням: «Чому це робиться таємно? Якщо ми партнери з ЄС, говоримо про створення зони вільної торгівлі, безвізовий режим, про асоційоване членство, то повинні чинити по-партнерськи, діяти транспарентно. До чого ця логіка дрібних шахраїв: так, ми знаємо, що в Україні заборонене подвійне громадянство, але нишком видаємо паспорти – ми нічого не порушуємо, це внутрішня проблема самої України».

На думку експерта, такий підхід може свідчити про наявність подвійного дна в ідеї паспортизації, яка підноситься

як форма захисту інтересів частини свого народу, що проживає за кордоном. Він пояснює свою позицію тим, що, наприклад, в Україні проживає також величезна громада поляків, і Варшава знайшла простий і зрозумілий спосіб надання преференцій: довівши спорідненість, українські громадяни отримують «карту поляка», яка спрощує, зокрема, візові процедури. «Це дійсно коректний і партнерський по відношенню до Києва спосіб вирішення проблеми. Чому так не роблять Румунія та Угорщина?» – зазначив П. Грицак.

Більше того, 15 серпня поточного року в Польщі вступив у силу новий Закон «Про громадянство», згідно з яким офіційна Варшава дозволила подвійне громадянство і спростила надання його іноземцям. Цей закон кардинально відрізняється від законодавчих актів Румунії та Угорщини. «З 15 серпня заявка на отримання польського громадянства можуть подавати іноземці, які в рамках багаторічного перебування в нашій країні інтегрувалися з суспільством, знають польську мову та мають джерела утримання, поважають встановлений польським законодавством порядок та не становлять загрози для оборони чи безпеки держави», – підкреслили в польському Міністерстві внутрішніх справ (MSW).

М. Сора, директор Департаменту громадянства і репатріації МВС Польщі зазначає, що в новому законі про громадянство йдеться про чотири шляхи отримання польського громадянства. Перша можливість стосується дітей, чії мати або батько є громадянами Польщі. Друга можливість – коли громадянство надає президент Польщі. Третій шлях (власне, на ньому акцентується увага в новому законі про громадянство) – це визнання іноземця громадянином Польщі. Це рішення – адміністративне, і його приймає воєвода з огляду на місце проживання іноземця. Четверта можливість отримання польського громадянства стосується випадків, коли людина втратила це громадянство, а тепер хоче його повернути. За його словами, закон досить чітко та однозначно визначає умови надання польського громадянства адміністративним шляхом. Іноземець повинен мати в Польщі дозвіл на поселення (іншими словами – дозвіл на постійне проживання, *zezwoleńie*

na osiedlenie się – польською) або ж дозвіл на перебування як довготермінового резидента ЄС (zezwoleńie na pobyt rezydenta długoterminowego UE). На підставі цих дозволів іноземці повинні перебувати на території Польщі певний проміжок часу. Крім того, треба мати також регулярне джерело прибутку і задокументоване місце проживання (це може бути договір оренди чи власності квартири). Іноземці, які захочуть отримати польське громадянство, повинні також підтвердити знання польської мови.

М. Сора звернув увагу на певний період адаптації та інтеграції іноземця в польське суспільство. На практиці ситуація виглядає так: іноземці, які приїжджають до Польщі, спочатку отримують дозвіл на тимчасове перебування, потім – дозвіл на постійне проживання в Польщі, і вже останнім кроком в адаптаційному процесі іноземців є їхня натуралізація, тобто надання польського громадянства. Разом зі зміною цих документів – дозволів, на підставі яких люди перебувають у Польщі, змінюються і права іноземців у країні. Насправді комплект суспільних прав люди отримують уже з карткою поселення (це дозвіл на постійне проживання) або довготермінового резидента ЄС. Отримання польського громадянства пов'язане з набуттям політичних прав, тобто активного і пасивного виборчого права.

Загалом правознавці зазначають, що польським законом впроваджена нова інституція – це поновлення в громадянстві. Нові положення дещо розширюють ряд випадків, у яких можна застосувати інституцію визнання громадянства. Згідно з положенням ст. 30 закону, громадянином Польщі може бути визнаний іноземець, який:

– на підставі дозволу на поселення, дозволу на перебування довготермінового резидента ЄС або на підставі права постійного перебування безперервно перебуває в Польщі щонайменше від трьох років і має стабільне та регулярне джерело доходу, а також документ, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням, або перебуває в Польщі безперервно щонайменше два роки, а також перебуває в шлюбі три роки з громадянином Польщі, або є особою без громадянства;

– перебуває безперервно в Польщі щонайменше два роки на підставі дозволу на поселення, яке отримав у зв'язку з отриманням статусу біженця;

– є малолітньою особою і один із його батьків є громадянином Польщі, або якого було поновлено в громадянстві Польщі, а також який перебуває на території Польщі на підставі дозволу на поселення, дозволу на перебування довготермінового резидента ЄС або права постійного перебування, а попри це другий з батьків, що не є громадянином Польщі, висловив згоду на таке визнання;

– перебуває в Польщі безперервно і легально щонайменше 10 років і має одночасно дозвіл на поселення, дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС або право постійного перебування, має стабільне джерело доходу, а також документ, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням;

– перебуває в Польщі безперервно щонайменше два роки на підставі дозволу на поселення, яке отримав у зв'язку з польським походженням.

Також, за твердженнями юристів, нові положення закону, який набрав чинності 15 серпня 2012 р., покращуватимуть ситуацію іноземців, що проживають у Польщі. Ці положення опираються на Європейську конвенцію про громадянство, що прийнята в 1997 р. Радою Європи, підписана Польщею, але ще не ратифікована.

У зв'язку з тим, що в Україні законодавчо не передбачене подвійне громадянство, МЗС України у своїх заявах зазначило, що буде контролювати видачу Польщею другого громадянства. Зокрема, речник МЗС О. Дикусаров повідомив: «Прийняття нового закону про громадянство Польщі створює певні передумови для того, щоб наші громадяни могли отримати громадянство Польщі. Але українські закони забороняють подвійне громадянство». При цьому він додав, що цей процес буде контролюватися: «МЗС уважно відстежує та моніторить зміни законодавства Польщі та інших країн. Ми будемо відслідковувати цю ситуацію».

У свою чергу прес-секретар Управління з питань іноземців Є. Пехота пояснила, що нові правила дають іноземцям мож-

ливість залишитися в Польщі на постійно. «Кількість людей, що перебувають у Польщі нелегально, оцінюється від 50 до 500 тис. Ми, як Управління з питань іноземців, швидше схиляємося до цієї нижньої межі», – зазначила вона. В українському МЗС такої масової «міграції» не очікують. На думку чиновників, мова буде йти не про тисячі, а про десятки або максимум сотні людей. «Польську візу не так просто отримати. А паспорт і поготів – спочатку треба знайти постійну роботу і заробити на житло. Навряд чи варто очікувати потоку заробітчан, які поїдуть до Польщі за паспортом. Їм простіше отримати шенгенську візу через Румунію або Угорщину і поїхати на роботу у Євросоюз», – зазначив директор Департаменту інформаційної політики МЗС О. Волошин.

Таким чином, слід зазначити, що зміни до польського закону про громадянство стосуються насамперед тих перспектив набуття польського громадянства, які надаються іноземцям, які живуть у Польщі вже довгі роки, виконують закони цієї країни (сплачують податки і т. п.), або тих, які пов'язують подальше своє життя з цією країною.

Багато експертів у Києві вважають, що до списку потенційних країн, громадянство яких отримують українці, варто було б додати Росію, Ізраїль і США. Паспорти цих держав отримують не лише пересічні громадяни України, а й багато високопоставлених чиновників. Явище настільки поширене, що боротися з ним уже практично неможливо, вважають деякі аналітики. А точніше, на думку деяких експертів, боротися – нерозумно. «...У глобалізованому світі громадянство – річ дуже умовна. Можливо, Україні слід було б визнати існуючий стан і дозволити подвійне громадянство», – розмірковує експерт К. Бондаренко.

Доповнює цю думку доктор юридичних наук, професор Я. Лазур. Він переконаний, що політика, направлена на заборону подвійного громадянства в умовах глобалізації та сучасних інтеграційних процесів, навряд чи може дати позитивний результат. Європейська практика, зокрема, нещодавні зміни в законодавстві Польщі, демонструють те, що легалізація подвійного громадянства дає можливість «втримати», зберегти контингент громадян, адже, як правило, набуття

іноземного громадянства стосується насамперед трудових мігрантів. «Погодьтеся, заборона подвійного громадянства може, навпаки, стимулювати вихід громадян з українського громадянства», – зазначає юрист.

З такою ж ідеєю виступив депутат Верховної Ради від опозиції Г. Москаль: «Владі слід на офіційному рівні визнати, що одне громадянство в Україні є тільки де-юре. Де-факто в нашій країні давно існує подвійне громадянство». Він розкритикував позицію політиків, які побоюються, що сусідні країни, роздавши українцям паспорти, пред'являть до України територіальні претензії: «За даними МЗС, з 2007 по 2011 р. посольство України в Молдові надало українське громадянство 6907 особам. Нікому не спадає на думку, що Україна може розпочати військові дії проти Молдови під приводом захисту своїх громадян».

У цьому контексті директор Закарпатського філіалу Національного інституту стратегічних досліджень С. Мітряєва радить: «Україні необхідно привести до порядку законодавство з питань подвійного громадянства. Наприклад, узаконити паспорта інших країн і за прикладом багатьох країн Європи вирішувати всі питання, що виникли в цьому напрямі, на рівні міждержавних угод. Тоді складності будуть менші». Водночас, стосовно ситуації із законодавством про громадянство Угорщини і Румунії, експерт вважає, що ці країни кинули виклик Україні. Як експерт з питань безпеки, вона зазначає, що чим швидше Україна на нього відреагує, тим буде краще для країни. Особливо враховуючи досвід Молдови. Як відомо, ще в 90-х роках Румунія заявила про бажання об'єднатися з Молдовою. Але на всенародному референдумі Молдова проголосувала проти входження до складу Румунії. Однак з'ясувалося, що третина громадян Молдови вже мають паспорти Румунії, оскільки так само, як українці, громадяни Молдови зацікавлені роботою в країнах ЄС. У результаті парламент Молдови був вимушений терміново дозволити подвійне громадянство.

Водночас, поки йде обмін думками стосовно доцільності чи небезпеки подвійного громадянства в Україні, адміністрація Державної прикордонної служби України повідомляє про збільшення кількості громадян України, які під час перетину

державного кордону України використовують паспорти громадянина іншої країни, зокрема Румунії та Угорщини. Такі дії громадян України є порушенням вимог ст. 4 Конституції України та ст. 6 Закону України «Про громадянство України» і є підставами для здійснення процедури щодо припинення громадянства України внаслідок його втрати. Зокрема, відповідно до ст. 19 зазначеного закону, підставами для втрати громадянства України є:

– добровільне набуття громадянином України громадянства іншої держави, якщо на момент такого набуття він досяг повноліття;

– набуття особою громадянства України на підставі ст. 9 закону внаслідок обману, свідомого подання неправдивих відомостей або фальшивих документів;

– добровільний вступ на військову службу іншої держави, яка, відповідно до законодавства цієї держави, не є загальним військовим обов'язком чи альтернативною (невійськовою) службою.

Подання про втрату громадянства України вноситься на розгляд Комісії при Президентові України з питань громадянства органами Міністерства внутрішніх справ України (щодо осіб, які проживають на території України) та Міністерства закордонних справ України, дипломатичних представництв і консульських установ (щодо осіб, які проживають за кордоном) за умови наявності документального підтвердження підстав для втрати.

З урахуванням цього, такими документами можуть бути: відповідне офіційне повідомлення чи видана компетентними органами іноземної держави із зазначенням дати та підстав набуття особою громадянства цієї держави, ксерокопія паспорта громадянина іноземної держави тощо.

Добровільним набуттям громадянства іншої держави вважаються всі випадки, коли громадянин України для набуття громадянства іншої держави повинен був звертатися із заявою чи клопотанням про таке набуття відповідно до порядку, установленому національним законодавством держави, громадянство якої набуто.

Якщо на момент розгляду питання про оформлення втрати громадянства України відповідно до п. 1 чи 3 ч. 1 ст. 19 закону особа надає документ про припинення нею іноземного громадянства, начальник територіального органу ГРФО ГУМВС, УМВС України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі або його заступник приймає рішення про припинення провадження за поданням у зв'язку з відсутністю підстав для втрати громадянства України.

Рішення про припинення громадянства України приймає Президент України. Громадянин України, щодо якого оформляється втрата громадянства, до видання відповідного указу Президента України про припинення громадянства України користується всіма правами і несе всі обов'язки громадянина України.

Поряд із цим в Україні на законодавчому рівні вносяться деякі ініціативи стосовно забезпечення від наслідків подвійного громадянства. Зокрема, 2 жовтня поточного року Верховна Рада України ухвалила в цілому Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо громадянства». Закон передбачає штраф за неподання або несвоєчасне подання повнолітнім українцем, який добровільно отримав іноземне громадянство, письмової заяви про це та копії підтверджувального документа до Державної міграційної служби, дипломатичного представництва або консульства (для тих, хто проживає за межами України). Розмір такого штрафу для громадян становить від 10 до 30 неоподатковуваних мінімумів доходів, а для посадових осіб – від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів. Також у законі йдеться про те, що для деяких категорій держслужбовців подвійне громадянство забороняється взагалі і в разі отримання ними другого паспорта їх звільнятимуть з роботи. Це стосується лише міліціонерів, прокурорів, працівників СБУ, голови Антимонопольного комітету України та деяких інших високопосадовців.

Як відомо, у Верховній Раді України внесений Кабінетом Міністрів України законопроект був зареєстрований за № 9728-1 від 1 лютого 2012 р. У пояснювальній записці до проекту закону зазначалося, що законодавство України не визнає подвійне громадянство, але на сьогодні значна кількість українців

одночасно з громадянством України мають громадянство інших держав. «Це негативно впливає на захист інтересів даної категорії громадян України за кордоном, функціонування органів державної влади України та створює загрози її національній безпеці», – наголошується в пояснювальній записці.

Президент України В. Янукович повернув зі своїми пропозиціями Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо громадянства» для повторного розгляду Верховною Радою України. Глава держави у своїх пропозиціях зазначив підстави, через які цей закон не може бути підписаний. Серед іншого зазначається, що окремі положення закону суперечать Конституції України, не узгоджуються з положеннями ряду законів України. Він також вніс пропозиції щодо п. 3 розділу II «Прикінцеві положення» закону. Не заперечуючи необхідності створення дієвого механізму запобігання випадкам наявності у громадян України іноземного громадянства (підданства), В. Янукович вважає за доцільне передбачити в законі більш гнучкі перехідні положення, що дали б змогу зазначеним громадянам України зробити для себе вибір – припинити іноземне громадянство (підданство) або припинити державну службу (припинити роботу чи звільнитися з посад, про які йдеться в законі).

Цей законопроект також підпав під критику експертів-правознавців та деяких депутатів парламенту. Закон про стягнення штрафів за приховування або несвоєчасне повідомлення про наявність другого громадянства у громадянина України не буде діяти через відсутність в Україні механізмів декларування подвійного громадянства та його встановлення, переконаний перший заступник голови Комітету Верховної Ради в закордонних справах Т. Чорновіл. Він зазначив, що факт наявності у громадян України подвійного громадянства не передбачений Конституцією, водночас він і не заборонений.

Таку позицію Т. Чорновіл пояснює тим, що варіант прямого покарання за наявність подвійного громадянства за таких умов ввести було б зовсім незаконно. «Якщо обрати логіку авторів відповідного закону, тобто покарання за факт приховування, то, звичайно, на кримінальну відповідальність він у

жодному випадку не може витягувати, але адміністративна відповідальність є десь на межі прийнятності. Але ще раз кажу, саме на межі, тому що не введено аргументації, чим сам факт приховування подвійного громадянства є суспільно шкідливим, або шкідливим для держави. Ми це розуміємо з політичної точки зору, але потрібна юридична аргументація, якої, на жаль, немає. Тому в даному випадку це є спроба дати, скоріше, сигнал про те, що, мовляв, подвійне громадянство погане, але якщо ви вже його маєте, ліпше його задекларуйте», – зазначив парламентарій. Водночас, за його словами, виникають питання, як саме громадяни України мають декларувати друге громадянство. Адже в Україні немає форм фіксації подвійного громадянства. «Також виникає питання щодо того, що робити з людиною, яка заявляє про те, що в неї є подвійне громадянство, і як має реагувати на це влада та правоохоронні структури – відповіді теж немає», – додав він. Більше того, довести факт наявності подвійного громадянства практично неможливо. Ізраїль, Румунія, Угорщина не видають довідок про подвійне громадянство, що робить неможливою дію ухваленого закону. «Тому закон діяти не буде», – переконаний депутат. На думку політика, в українському законодавстві також не прописані випадки загроз національній безпеці України. Це стосується певних серйозних вимог, які може ставити друга країна після надання свого громадянства. Ці вимоги можуть містити зобов'язання щодо співпраці зі своїми спецслужбами громадян, які отримали другий паспорт. Україна оцінює людину, яка співпрацює зі спецслужбами іншої країни, за статтями «Посібництво у шпигунській діяльності», «Передача секретної інформації» тощо. «Але ця людина має такі обов'язки перед спецслужбами іноземної держави і це може бути випи-сано законом», – додав він.

Правознавці також погоджуються з думкою, що новий закон на практиці виявиться вразливим. Головна мета закону – унеможливити перебування на посадах, пов'язаних з виконанням функцій держави, осіб, які мають іноземне громадянство. Така мета, як стверджують юристи, певною мірою зрозуміла, позаяк з точки зору національної безпеки, дійсно

важко зрозуміти, наскільки добросовісно посадовці виконуватимуть функції державного управління, будучи зв'язаними громадянством іноземної держави. Однак якщо людина не захоче повідомляти Україну про те, що має друге громадянство, то застосувати до неї штрафні санкції буде практично неможливо через те, що іноземна держава ні в якому випадку не розголошуватиме персональну інформацію про свого громадянина, якщо, звичайно, цей громадянин не є якимось злочинцем. Тому юристи припускають, що повідомлятимуть владу про факт отримання другого громадянства далеко не всі. Адже нові зміни до Закону не забороняють подвійного громадянства, вони лише встановлюють штрафні санкції за приховування інформації про отримання другого паспорта, а також забороняють перебування на посадах, пов'язаних з виконанням функцій держави, осіб, які мають громадянство іноземних держав. «Сьогодні наше законодавство, так само як схвалені парламентом 2 жовтня зміни, не забороняють мати подвійне громадянство. Тут доцільно нагадати, що часто вживаний поборниками подвійного громадянства закріплений у законодавстві принцип “єдиного громадянства” означає, що в Україні не можуть існувати громадянства окремих адміністративно-територіальних одиниць України і якщо громадянин України став громадянином іншої держави, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Хоча дійсно добровільне, підкреслюю, саме добровільне, набуття громадянства іноземної держави може бути підставою для втрати громадянства України», – пояснює доктор юридичних наук, професор Я. Лазур.

Зазначену думку поділяє голова закарпатського осередку Спільки дипломатів України й доцент кафедри міжнародних відносин Ужгородського національного університету А. Панов. За його словами, нові зміни до Закону України – це крок для того, щоб обмежити коло осіб, які де-факто мають подвійне громадянство. «Нові зміни не забороняють мати другий паспорт, але вони зміцнюють принцип єдиного громадянства. Є кілька точок зору у світі щодо питання подвійного громадянства. Ряд країн його визнають і дозволяють, інші – не визнають,

деякі не лише не визнають, а й забороняють. Кожна країна сама вирішує визнавати подвійне громадянство чи ні, і які санкції застосовувати до тих людей, які його мають. Я не є прихильником подвійного громадянства, біпатризму, а тим більше того, що сьогодні дехто з працівників державної служби його має. Адже такі держслужбовці є залежними й можуть перебувати в якихось взаємовідносинах з іншою країною. І я підтримую ті зміни в Законі, які передбачають звільнення міліціонера, прокурора чи працівника СБУ з роботи, якщо він має подвійне громадянство», – пояснив правознавець. Недоліком нового Закону юрист називає те, що в ньому чітко не зазначено, як діяти тим, хто отримав паспорт іншої країни до моменту введення нових змін. Крім того, невідомо, як держава отримуватиме інформацію про своїх громадян, які стали громадянами інших держав і не захотіли повідомляти про це Україну. За словами юристів, Україна на сьогодні практично не має відповідних двосторонніх угод з іншими державами про розголошення подібних персональних даних. Іноземні держави можуть відповісти згодою на запити Україні тільки в тому випадку, якщо це стосується громадян, що вчинили злочин, перебувають у розшуку тощо.

Про те, що країни, які спростили процедуру оформлення свого громадянства для іноземців їх національного походження, не мають наміру розголошувати інформацію про цих осіб, говорить, зокрема, позиція угорської сторони стосовно прийнятого Верховною Радою України Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо громадянства». «Угорський уряд зі здивуванням сприйняв інформацію про те, що в Україні мають намір застосовувати грошові санкції щодо тих, хто прийме громадянство іншої держави», – заявила заступник держсекретаря з питань національної політики Міністерства адміністрації та юстиції Угорщини Ж. Рейпаш, коментуючи ухвалення українським парламентом цього Закону. Визнаючи, що цим Законом Україна, по суті, підсилює положення Конституції про заборону подвійного громадянства в Україні й що законодавство про громадянство є внутрішньою справою країни, Ж. Рейпаш вважає, що застосування санкцій

до осіб з подвійним громадянством є «неправомірним і дискримінаційним актом». «Слід виступити проти дискримінації осіб з подвійним громадянством. Якщо під запроваджені тепер українські санкції підпадатимуть й угорці, тоді проти цього потрібно й можна результативно виступити», – наголосила Ж. Рейпаш.

Таким чином, тактичні дії щодо запровадження спрощених процедур надання свого громадянства Румунії та Угорщини, а після прийняття змін до Закону «Про громадянство РФ» і Росії розраховані на стратегічну перспективу й спрямовані на збільшення власних громадян у сусідніх країнах, території яких у різні історичні періоди входили до їх складу, зокрема й України. Така тактика говорить про мотивацію можливого використання таких громад у політичних цілях цих країн. Можна також припустити, що зволікання України з вирішенням цього питання на законодавчому рівні лише ускладнюватиме перспективу його вирішення (*Матеріал підготовлено за інформацією таких джерел: Офіційний портал ВРУ (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42418); Тиждень.ua (<http://tyzhden.ua/Politics/25552>); Viza.vn (<http://viza.vn.ua> <http://viza.vn.ua/gromadyanstvo-ta-emigracia.html>); Під прицілом (<http://p-p.com.ua/articles/25658/>); ЗІК (<http://zik.ua>); NEWSru.ua (<http://www.newsru.ua/ukraine/02feb2012/sitizen.html>); FINANCE.UA (<http://news.finance.ua/ua/~1/2012/08/20/285977>); LB.ua (http://ukr.lb.ua/news/2012/08/29/168024.raintsi_smogut_poluchat_besplatnie.html); Migration-info.org.ua (<http://www.migration-info.org.ua/phps/i.php?go=home§ion=1&s=10>); Новини Закарпаття (<http://transkarpatia.net/actual/10328-zakarpate-bez-problem-mozhut-stati-gromadyanami-polsch.html>); Польське право (<http://www.wkiw.pl/bonus/2012/03/12/nidstavu-otrimannya-gromadyanstva-na-n/>); Польське радіо (<http://www.polradio.pl/5/198/Artykul/112212,Новий-закон-про-громадянство-або-як-стати-поляком>); Закарпаття онлайн (<http://zakarpattya.net.ua>); Zaxid.net (<http://zaxid.net/home/>)*

showSingleNews.do?zakon_pro_shtrafi_za_podviyne_gromadyanstvo_bude_mertvim__nardep&objectId=1267154); Час Закарпаття (<http://chas-z.com.ua/slider/zakarpatski-yuristi-novi-polozhennya-zakonu-pro-gromadyanstvo-vikonati-vazhko>).

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

Провести адміністративно-територіальну реформу в умовах політичної нестабільності неможливо. На цьому наголосив Голова Верховної Ради України В. Рибак в інтерв'ю газеті «Дзеркало тижня».

За словами В. Рибак, якщо сьогодні приступити до перегляду територіальних меж областей, це може призвести до «чергового сплеску з'ясування стосунків, населення буде втягнутим у протистояння».

Керівник парламенту також відмітив, що остаточно не поставлена крапка у дискусії стосовно форми державного устрою країни, при цьому різні політичні сили по-різному до цього ставляться: одні вважають, що Україна повинна залишатись унітарною державою, інші – федеративною, оскільки тоді регіони набудуть більших повноважень і фінансів. «Не знаю, на чому ми врешті-решт зупинимося, а поки потрібно працювати у рамках чинної Конституції», – сказав В. Рибак. Голова Верховної Ради також висловив думку, що Конституційна асамблея, серед іншого, може розглянути і це питання (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 4.01*).

Верховна Рада України має законодавчо забезпечити впровадження реформ, що їх запропонував Президент України. На цьому наголосив Голова Верховної Ради України В. Рибак в інтерв'ю газеті «Дзеркало тижня».

За словами керівника парламенту, потрібно ще багато працювати, аби змінити ситуацію в країні на краще, – вживати заходів щодо подолання корупції, забезпечення економічної та

політичної стабільності, розв'язання проблем у сфері охорони здоров'я, освіти, соціальної сфери. «Ситуація в Україні зміниться на краще, коли нормально запрацює економіка, – сказав він. – А для цього потрібен час. Ми не можемо собі дозволити позичати гроші як Греція чи Іспанія».

В. Рибак зазначив, що нині склалася ситуація, за якої в країні економічна ситуація стабільна, але є проблеми з ринками збуту вітчизняної продукції. «З одного боку – Росія, з другого – ЄС. Росія – наш стратегічний партнер: Україна продає продукцію на її ринках на суму більше ніж 60 млрд. При цьому Україні, як повітря, потрібні європейські стандарти життя, але європейцям не потрібна наша продукція», – сказав він.

За словами керівника парламенту, все це не дає змоги кардинально поліпшити економічну ситуацію, збільшити фінансування соціальної сфери. При цьому В. Рибак наголосив, що для розв'язання економічних проблем Президентом України запропоновано 21 реформу, які потрібно поступово реалізовувати.

У цьому контексті, за його словами, Верховна Рада повинна законодавчо забезпечити нормативну базу для їх впровадження, а уряд повинен виконувати усі його доручення. «Я заявляю, що сьогодні є Президент, який як гарант Конституції взяв на себе відповідальність перед країною. Є уряд, який зобов'язаний виконувати усі його доручення і реформи. І є Верховна Рада, яка законодавчо забезпечує нормативну базу для реалізації реформ Президента», – сказав Голова Верховної Ради України.

В. Рибак підкреслив, що «не все йде так швидко, але всі ми повинні йти в одному напрямку і нести рівну відповідальність перед людьми» (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 4.01*).

Голова Верховної Ради України В. Рибак висловився проти запровадження інституту парламентських приставів для врегулювання конфліктів у сесійній залі. Про це він заявив, відповідаючи на запитання газети «Комсомольская правда в Украине».

В. Рибак заявив, що не схильний створювати «якийсь поліцейський орган, який знаходитиметься у парламентській

залі». На його переконання, народні депутати б'ються, коли у них немає можливості донести свою думку. «Це спонукає бігти до трибуни, блокувати роботу парламенту», – сказав він.

«Для того аби знаходити спільні точки дотику між політичними силами, потрібно проводити засідання в комітетах, фракціях, існує Погоджувальна рада», – підкреслив керівник парламенту. На його переконання, не треба виносити на розгляд сесійної зали законопроекти, які не готові до розгляду, – їх потрібно обговорювати у комітетах. Він також зауважив, що не існує документів, які б задовольняли усіх парламентарів, але у жодному разі це не може бути підставою для створення у залі конфліктних ситуацій. «Свою думку потрібно висловлювати лише голосуванням – іншого шляху немає, – підкреслив В. Рибак. – Про все можна домовитись. І зробити це не допоможуть жодні пристави».

Одним із запобіжних заходів проти бійок керівник парламенту назвав статтю Регламенту Верховної Ради України, відповідно до якої найбільш «бойовитих» депутатів можна «попросити» із зали на п'ять днів, щоб вони не заважали працювати». А загалом, на думку В. Рибака, незважаючи на бійки, запам'ятовується тільки краще – це робота (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>)*). – 2013. – 3.01).

Голова Верховної Ради України В. Рибак вважає, що Україні потрібен єдиний виборчий кодекс. Таку думку він висловив в інтерв'ю газеті «Голос України», відповідаючи на запитання щодо можливості внесення змін до виборчого законодавства після аналізу перебігу минулорічної виборчої кампанії.

В. Рибак зазначив, що виборча система, на основі якої відбулися останні перегони, за оцінкою європейської спільноти, значно покращилася. За його словами, «якби не п'ять проблемних округів, ні в кого б не було жодних питань». «Потрібно проаналізувати перебіг виборів в цих округах і, можливо, внести відповідні корективи», – сказав він.

Керівник парламенту зазначив, що в Україні зареєстровано 200 партій, тому «нинішній, далекий від досконалості, політичній системі відповідає саме змішана виборча система». Серед її беззаперечних позитивів він назвав «можливість виборців впливати на ситуацію». В. Рибак пояснив, що депутати-мажоритарники обов'язково зустрінатимуться з людьми в своїх округах, реагуватимуть на прохання, допомагатимуть своїм виборцям. Він нагадав, що у 2007–2012 рр., коли діяла пропорційна система, партії «закріплювали» своїх депутатів за округами. «Тому я – за змішану систему», – наголосив він.

В. Рибак висловився за ухвалення єдиного виборчого кодексу, де будуть чітко виписані правила виборів для усіх гілок влади (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 3.01).

Голова Верховної Ради України В. Рибак вважає, що реформи, запропоновані Президентом України В. Януковичем, мають втілюватися з урахуванням проблем місцевого самоврядування. Таку думку він висловив в інтерв'ю парламентській газеті «Голос України», відповідаючи на запитання щодо необхідних змін у цій сфері.

«Я працював в органах місцевого самоврядування, потім – віце-прем'єр-міністром в уряді, опікувався питаннями і будівництва, і житлово-комунального господарства, і регіональної політики. Вважаю, що реформи мають здійснюватися з урахуванням проблем місцевого самоврядування», – сказав він. Головне, за його словами, «в унітарній державі, якою є Україна, має відбутися децентралізація управління і фінансової системи».

В. Рибак нагадав, що у 2006–2007 рр., коли Прем'єр-міністром був В. Янукович, було визначено необхідну долю місцевих бюджетів у консолідованому бюджеті, яку щороку пропонувалося збільшувати на 5 %. За його словами, у вересні 2006 р. їх доля становила приблизно 39,8 %, на 2007 р. за його пропозицією цей показник було встановлено на рівні 45 %, а у кінцевому підсумку – проголосували за 49–50 %. Керівник

парламенту підкреслив, що зі зміною політичної ситуації «тенденції до централізації посилюються знову». «Централізація – це вкрай негативно і для федеративної держави, і для унітарної, оскільки всі фінанси сконцентровані в Києві, а проблеми на місцях залишаються», – заявив він.

Керівник парламенту вважає, що необхідно змінити ситуацію, за якої «представники органів місцевого самоврядування їдуть до Києва просити грошей, отримують фінанси за принципом “хочу – дам, хочу – не дам”, а потім критикують центральну владу, прикриваючи свою бездіяльність». Він висловив думку, що державі повинні залишатися певні кошти на виконання її повноважень, утримання її інституцій, а решту – на рівні 60–65 % – потрібно направляти в регіони. «Люди тоді не на словах відчують, що місцева влада працює, регіони, держава у цілому розвиваються, життя покращується», – сказав він, додавши, що «керівники усіх місцевих органів влади, починаючи з області і закінчуючи районами, повинні обиратися громадянами, які матимуть право відкликати тих, хто не виправдав їхніх сподівань».

На переконання В. Рибак, всі ці зміни мають бути закріплені на законодавчому рівні. Він нагадав, що зараз працює Конституційна асамблея, яка готує відповідні пропозиції, і не виключив, що пропонуватиметься і норма про децентралізацію фінансів та влади.

Він також наголосив, що Державний бюджет країни буде найбільш збалансованим, якщо всі стадії його підготовки вписані у законодавстві, починаючи з моменту початку його формування, розгляду на місцевому рівні і т. ін. (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>).* – 2013. – 3.01).

Голова Верховної Ради України В. Рибак вважає, що питання щодо визначення статусу російської мови потребує ретельного вивчення фахівцями, у тому числі на рівні Конституційної асамблеї. Відповідаючи на запитання 5-го каналу, В. Рибак наголосив на необхідності безумовного виконан-

ня Конституції, якою українську мову визначено державною. Разом з тим керівник парламенту зазначив, що російська «не є мовою національних меншин», оскільки нею користується практично половина населення держави. «Сьогодні треба визначитись. Ідуть напрацювання Конституційної асамблеї», – сказав він, висловивши думку, що серед іншого будуть вноситися і пропозиції щодо мовного питання з урахуванням думки фахівців і представників громадськості.

При цьому Голова Верховної Ради не виключив, що деякі питання можуть бути винесені на референдум, додавши, що цьому має передувати широка роз'яснювальна робота.

«Можливо, доведеться спитати у людей питання по російській мові, але приймати зміни до Конституції повинна Верховна Рада», – підсумував В. Рибак (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>)). – 2013. – 3.01).

Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування провів перше засідання, вирішивши низку організаційних питань.

Як підкреслив голова комітету Д. Жванія, серед основних завдань, що постали перед новосформованим комітетом, є утвердження принципів децентралізації та деконцентрації повноважень під час реформування системи здійснення влади, зміцнення й удосконалення правової основи місцевого самоврядування, приведення її у відповідність до базових норм Конституції України та Європейської хартії місцевого самоврядування, кодифікація виборчого законодавства, сприяння утвердженню форм безпосередньої демократії, розбудова інститутів громадянського суспільства, розв'язання актуальних проблем територіальних громад, створення необхідних умов для їх всебічного розвитку тощо.

Під час засідання було ухвалено рішення про створення п'яти підкомітетів. Члени комітету визначилися щодо їх назв, предметів відання, персонального складу, керівництва. Було також розподілено обов'язки щодо координації діяльності

підкомітетів між першим заступником та заступниками голови комітету та секретарем комітету (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 3.01).

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Президент України В. Янукович був присутній на різдвяній літургії у Свято-Успенському святогорському зимненському жіночому монастирі.

У день Різдва Христового Президент України В. Янукович був присутній на святковій літургії у Свято-Успенському святогорському зимненському жіночому монастирі в с. Зимне Волинської області. Різдвяну літургію відправив керуючий справами УПЦ, архієпископ бориспільський Антоній.

Глава держави передав настоятельниці монастиря ігумені Стефані церковний посуд для здійснення обряду освячення хліба, пшениці, вина та елею. На згадку про перебування у монастирі керуючий справами УПЦ, архієпископ бориспільський Антоній та ігумена Стефана подарували Президенту Зимненську ікону Божої матері.

Після завершення Різдвяної літургії В. Янукович оглянув монастир і відвідав печери преподобного Варлаама та храм святої Юліанії княгині Ольшанської (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (www.president.gov.ua). – 2013. – 6.01).

7 січня Прем'єр-міністр України М. Азаров взяв участь у різдвяному молебні у Святій Успенській Києво-Печерській лаврі.

Також на молебні були присутні Голова Верховної Ради В. Рибак, секретар РНБО А. Ключев, урядовці, народні депутати, представники київської влади та віруючі (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 7.01).

Прем'єр-міністр М. Азаров назвав першочергові завдання на 2013 р. з активізації економічного розвитку для забезпечення як мінімум до 3,5 % зростання ВВП. Відповідні доручення він поставив під час засідання Кабінету Міністрів України 3 січня.

«Перш за все треба залучити інвестиційні ресурси, покращити інвестиційний клімат, активніше проводити дерегуляцію», – наголосив М. Азаров.

За його словами, уже сьогодні уряд почне розглядати практичні механізми активізації інвестиційної діяльності. «Ми налаштовані створити такі умови, щоб у нас було власне потужне сільськогосподарське машинобудування, щоб в Україні будувалися власні тепловози, вагони і швидкісні потяги, щоб українські IT-новації впроваджувалися насамперед на вітчизняному ринку. Українській промисловості потрібен потужний інвестиційний поштовх», – підкреслив глава уряду.

При цьому він окреслив завдання, які стоять у цьому напрямі.

Крім того, під час засідання Кабінету Міністрів України 3 січня на першого віце-прем'єр-міністра С. Арбузова було покладено контроль за втіленням програми імпортозаміщення в Україні, яке має велике значення для стимулювання внутрішнього виробництва і створення робочих місць в Україні та для скорочення негативного сальдо зовнішнього торговельного балансу.

С. Арбузову, крім цього, було доручено контролювати питання ефективного регулювання державної тарифної політики, а також здійснювати жорсткий контроль за поданням та аналізом фінансових планів підприємств державного сектору економіки, що дасть змогу забезпечити ефективніше використання бюджетних коштів.

Також М. Азаров наголосив, що перший віце-прем'єр-міністр повинен забезпечити вищий рівень виконавської дисципліни органів виконавчої влади. За словами глави уряду, значною залишається кількість невиконаних рішень і доручень. С. Арбузову доручено проаналізувати стан виконання завдань, визначених указами та дорученнями Президента,

законами України, рішеннями уряду, і забезпечити щотижневий контроль. Це сприятиме підняттю рівня виконавської дисципліни. Крім того, Прем'єр-міністр наголосив на необхідності відновлення роботи нафтопереробної, хімічної галузей та електрометалургії. «А для цього добитися реалізації уже прийнятих рішень, спрямованих на зменшення виробничих витрат вітчизняних виробників у цих галузях. За це особисто відповідають віце-прем'єр-міністр Ю. Бойко і міністр енергетики та вугільної промисловості Е. Ставицький», – сказав М. Азаров.

Також, за його словами, поточного року має запрацювати програма індустріального будівництва житла, водночас повинно продовжуватись капітальне будівництво соціальної інфраструктури відповідно до графіків, виконання яких під контролем самого М. Азарова. Особисту відповідальність за реалізацію програми покладено на віце-прем'єр-міністра О. Вілкула і міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Г. Темника.

Також, як відзначив М. Азаров, Україна має всі можливості використати позитивний фундамент, закладений проведенням Євро-2012, для розвитку туристичної галузі і активної експлуатації сучасної спортивної інфраструктури: «Зайнятися цим має віце-прем'єр-міністр К. Грищенко».

Крім того, наголосив М. Азаров, у 2013 р. багато треба зробити для прискореного розвитку транспортної галузі, підвищення якості та ефективності пасажирських і вантажних перевезень. «Ми будемо будувати автостради і швидкісні залізниці, оновлювати парк технікою вітчизняного виробництва. Це завдання покладене на міністра транспорту та інфраструктури В. Козака», – сказав Прем'єр-міністр.

За словами М. Азарова, серйозний поступ потрібен в індустріалізації сільськогосподарського виробництва. «Позитивні зрушення в тваринництві треба не просто закріпити, а вивести на новий рівень. Вирощування зернових практично всюди, де є умови, треба здійснювати за передовими індустріальними технологіями. І вже зараз розпочати підготовку до непростой – це вже сьогодні зрозуміло – весняно-по-

льової кампанії», – наголосив глава уряду, додавши, що відповідає за цей напрям міністр аграрної політики та продовольства М. Присяжнюк (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 4.01).*

31 січня 2013 р. набрали чинності 52 нових закони, 36 нормативних актів уряду. На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 3 січня 2013 р.

Прем'єр-міністр наголосив, що ці документи «визначають послідовне продовження реформ, спрямованих на дерегуляцію і створення сприятливих умов ведення бізнесу, на забезпечення прав громадян». «Наші критики постійно намагаються переконати людей, що реформи не ідуть, – сказав М. Азаров. – Але факти переконливо свідчать про інше: ми продовжуємо перетворення у всіх сферах діяльності».

Як наголосив М. Азаров, зараз набирають чинності такі фундаментальні, надзвичайно важливі для розвитку країни нормативні документи, як закони:

- про зайнятість населення;
- про екстрену медичну допомогу;
- про громадські об'єднання;
- про Державний земельний кадастр;
- про стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць;
- про проведення економічного експерименту щодо державної підтримки суднобудівної промисловості;
- про Загальнодержавну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 рр.

Крім того, набирають чинності окремі положення двох кодексів – Бюджетного і Податкового, а також шести базових законів, зокрема про регулювання містобудівної діяльності, про безоплатну правову допомогу та про адміністративні послуги. «Нововведення спрямовані на те, щоб стимулювати

модернізацію вітчизняної промисловості, розширення виробництва і створення робочих місць», – підкреслив глава уряду (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 3.01).

31 січня 2013 р. законодавчо врегульована ще одна дуже чутлива і застаріла проблема: відносини з монополістами енергоринку. Спрощено процедуру приєднання до електричних та газових мереж. На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 3 січня 2013 р.

«Введено поняття “стандартного приєднання”, під яким розуміється максимально спрощена процедура приєднання до діючих мереж, посилюється контроль замовників за обсягом та вартістю робіт, необхідних для приєднання, – сказав М. Азаров. – Таким чином ми обмежуємо недобросовісний диктат щодо споживача, замовника з боку енергетичних компаній» (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 3.01).

Прем'єр-міністр М. Азаров хоче поставити крапку в питанні заборгованості заробітної плати бюджетникам. Про це він заявив під час засідання Кабінету Міністрів України 3 січня 2013 р.

М. Азаров доручив Міністерству соціальної політики запровадити щотижневий моніторинг виплати зарплати і соціальних допомог і регулярно доповідати уряду про стан справ з цього питання. «Треба організувати роботу таким чином, щоб раз і назавжди поставити крапку в цій темі... У нашому порядку денному більше не повинно бути питання боргів із зарплати», – наголосив глава уряду.

Крім того, М. Азаров звернувся до керівників міністерств і відомств, регіональних адміністрацій з вимогою з перших днів нового року взяти цю ситуацію під особливий контроль. «Зарплати, відпускні, лікарняні, соціальні допомоги тощо повинні виплачуватись повністю і вчасно», – підкреслив він. Прем'єр-міністр наголосив, що на 1 січня 2013 р. боргів із зар-

плати, як і обіцяв уряд, немає. Він нагадав, що наприкінці минулого року в окремих регіонах виникли затримки з виплатою заробітної плати бюджетникам. «Причому в більшості областей – підкреслюю, у більшості областей – керівники органів місцевої влади, а це їх особиста відповідальність, зуміли мобілізувати ресурси і самостійно вирішити проблему. Безвідповідальність інших керівників довелося компенсувати уряду», – зазначив М. Азаров, повідомивши, що із державного бюджету було додатково виділено 3,3 млрд грн на погашення заборгованості із заробітної плати працівникам бюджетних установ, які фінансуються з місцевих бюджетів усіх рівнів.

Також глава уряду звернув особливу увагу Міністерства фінансів на контроль за обґрунтованістю формування місцевих бюджетів і на жорстке дотримання бюджетної дисципліни (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 3.01*).

В усіх великих обласних центрах та містах створено 103 центри надання адміністративних послуг, що дає можливість отримувати їх за принципом «єдиного вікна». На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 3 січня 2013 р.

Глава уряду доручив прискорити цю роботу, відповідальність за яку покладено на віце-прем'єр-міністра О. Вілкула. «Треба значно прискорити цю роботу зі створення мережі в усіх регіонах», – сказав М. Азаров.

Прем'єр-міністр наголосив, що з 1 січня 2013 р. припинено надання низки платних адміністративних послуг. Наприклад, відомості до реєстрів та інших інформаційних баз адміністративних органів вносяться безкоштовно, запроваджено автоматизований доступ адміністраторів до необхідної для надання адміністративних послуг інформації.

Водночас запроваджено пілотний проект Єдиного державного порталу адміністративних послуг, а також забезпечення електронного обігу документів, що використовуються під час надання адміністративних послуг. У процесі роботи відбувається постійне вдосконалення системи.

За словами М. Азарова, коли система запрацює на 100 %, отримання різних довідок та виписок, яке раніше займало тижні та місяці, стане справою кількох годин чи навіть хвилин. «Нововведення значно спрощують життя та діяльність як бізнесу, так і громадянам у різних сферах», – підкреслив М. Азаров (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*). – 2013. – 3.01).

Прем'єр-міністр України М. Азаров підкреслив необхідність створення в Україні громадської ради з питань підготовки міжнародного пісенного конкурсу «Дитяче Євробачення-2013». Про це він заявив під час зустрічі у Будинку уряду з переможницею Міжнародного пісенного конкурсу «Дитяче Євробачення-2012» Н. Петрик.

За його словами, після перемоги на дитячому Євробаченні-2012 Н. Петрик наступний конкурс повинна прийняти саме Україна. Відповідна заявка буде розглянута до кінця січня поточного року. Він зазначив, що уряд готовий уже через пару тижнів розглянути пропозиції з проведення в Києві міжнародного дитячого конкурсу і прийняти відповідне рішення (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*). – 2013. – 4.01).

3 січня 2013 р. уряд схвалив розроблений Мінекономрозвитку законопроект про внесення змін до ст. 287 Митного кодексу України – щодо створення і функціонування індустриальних парків.

Основною метою законопроекту є конкретизація обсягів устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів, які будуть ввезені на територію України без сплати ввізного мита. Законопроектом передбачається внесення змін до ст. 287 Митного кодексу України в частині передбачення необхідності додаткового затвердження обсягів устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів, які використовуються з метою облаштування індустриальних парків та реалізації інвестиційних проектів у межах індустриальних парків.

Реалізація законопроекту дасть змогу вдосконалити законодавче регулювання механізму ввезення на митну територію України устаткування, обладнання, а також дозволить уникнути ввезення надлишкових обсягів таких товарів, а отже – уникнути необґрунтованих втрат державного бюджету (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 5.01).

3 січня 2013 р. Кабінет Міністрів України прийняв Розпорядження № 1-р «Про схвалення Концепції проекту Закону України “Про державне регулювання у сфері супутникової навігації”».

При розробці Концепції проекту Закону України «Про державне регулювання у сфері супутникової навігації» Державним космічним агентством були враховані численні пропозиції, отримані від державних установ, науково-дослідних та освітніх організацій, промислових підприємств, окремих громадян України. Прийняття розпорядження Кабінету Міністрів України забезпечить можливість згідно зі схваленою Концепцією розробити та подати до Кабінету Міністрів України проект закону, який має містити правові, економічні, фінансові засади та механізми державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання та громадян у сфері супутникової навігації (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 4.01).

Уряд затвердив Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг. Відповідну постанову Кабінет Міністрів прийняв 3 січня 2013 р.

Портал стане офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг та дасть змогу його користувачам завантажувати і заповнювати в електронній формі заяви та інші документи, необхідні для отримання адміністративних послуг. Заяви можна буде подавати за допомогою сучасних засобів телекомунікаційного зв'язку.

Портал міститиме інформацію про центри надання адміністративних послуг та адреси для електронної пошти

суб'єктів надання цих послуг, реєстр адміністративних послуг, реквізити нормативно-правових актів з питань надання адміністративних послуг, електронні форми заяв та інших документів (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*). – 2013. – 04.01).

У МЗС України відбулася зустріч міністра закордонних справ України Л. Кожари з главою Представництва ЄС в Україні, послом Я. Томбінським.

Посол привітав Л. Кожару з призначенням на посаду міністра закордонних справ України та побажав успіхів у реалізації пріоритетів зовнішньої політики Української держави.

Під час розмови міністр підтвердив незмінність євроінтеграційного курсу України й окреслив ключові напрями діяльності уряду України в контексті реалізації реформ, спрямованих на наближення до Європейського Союзу.

У центрі уваги співрозмовників перебували ключові питання порядку денного відносин Україна – ЄС, зокрема хід підготовки до підписання угоди про асоціацію та перспективи запровадження безвізового режиму. Було досягнуто домовленості поглиблювати взаємодію на всіх напрямках двостороннього співробітництва.

Сторони висловились за доцільність активізації політичного діалогу між Україною та ЄС на всіх рівнях та обговорили графік двосторонніх контактів на найближчу перспективу, у т. ч. в контексті підготовки до 16-го Саміту Україна – ЄС, який запланований на 25 лютого 2013 р. у Брюсселі (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua)*). – 2013. – 4.01).

Протягом 2013 р. Міністерство юстиції здійснить перевірку 44 центральних органів виконавчої влади щодо додержання ними законодавства про державну реєстрацію нормативно-правових актів.

Як повідомив міністр юстиції О. Лавринович, у рамках перевірок з'ясуватиметься наявність фактів неподання, несвоєчасного подання для державної реєстрації нормативно-

правових актів, які, відповідно до законодавства, підлягають державній реєстрації. З'ясовуватиметься наявність нормативно-правових актів, які були направлені на виконання, але не пройшли державної реєстрації та не були опубліковані в установленому законодавством порядку. Крім того, перевірятиметься наявність надісланих для виконання вказівок, роз'яснень у будь-якій формі, що не є нормативними актами, проте встановлюють нові правові норми.

Перевірятимуться міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, а також інші органи, нормативно-правові акти яких відповідно до законодавства підлягають державній реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Міністр юстиції нагадав, що уповноважені на перевірки посадові особи органів юстиції мають право безперешкодно входити на об'єкт перевірки за службовим посвідченням і мати доступ до документів та інших матеріалів, у тому числі з обмеженим доступом, потрібних для проведення перевірки. Особи, уповноважені на перевірку, мають право давати обов'язкові для виконання вимоги з питань додержання законодавства про державну реєстрацію нормативно-правових актів, а також у зв'язку з реалізацією своїх повноважень та відповідно до закону звертатись до органів прокуратури, інших правоохоронних органів (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 5.01).

Станом на 4 січня 2013 р. затверджено 9300 місцевих бюджетів різних рівнів, або 76,9 % їх загальної кількості.

Зокрема, затверджено бюджети всіх рівнів у Автономній Республіці Крим, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Полтавській областях та у місті Севастополь.

Із 692 місцевих бюджетів, які мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом і кінцевим терміном затвердження яких є 31 грудня 2012 р. (включно), затверджено 689 місцевих бюджетів, або 99,6 %.

Не затверджено три таких бюджети, що є порушенням вимог Бюджетного кодексу України, а саме обласний бюджет

Тернопільської області, один районний бюджет в Івано-Франківській області та бюджет міста Київ (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua)). – 2013. – 4.01).

Антимонопольний комітет визначив пріоритетні ринки для роботи у 2013 р.

Під час виконання своїх повноважень із захисту та розвитку конкуренції органи Антимонопольного комітету зосередять увагу на соціально важливих ринках. Про це повідомив голова комітету В. Цушко.

Ідеться, зокрема, про дослідження ринків реалізації лікарських засобів; підключення об'єктів містобудування до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення; збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів; супутніх послуг при наданні адміністративних послуг; ритуальних послуг.

У 2013 р. з метою посилення конкуренції комітет здійснюватиме постійний моніторинг послуг надання в оренду земель сільськогосподарського призначення всіх форм власності.

Як підкреслив В. Цушко, з метою продовження адвокатування конкуренції – роз'яснення основних норм конкурентного законодавства та підходів комітету під час досліджень ринків та розслідувань, у 2013 р. запланована низка круглих столів з представниками бізнесу та громадськості.

Разом з тим, одним з важливих завдань комітету у поточному році є розробка проекту Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні на 2014–2024 роки» (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua)). – 2013. – 3.01).

ПОЛІТИКА

Накануне начала нового политического сезона 2013 г. аналитики группы Geostrategy сделали собственный прогноз траектории развития внешней политики Украины, в

ходе подготовки которого были учтены основные события в сфере внешней политики в 2012 г.

Так, группа пришла к выводу, что в течение следующего года Президент Украины В. Янукович, а также такие ключевые фигуры в международной сфере, как новоназначенный министр иностранных дел Украины Л. Кожара и советник Президента Украины А. Гончарук будут много делать для того, чтобы в условиях так называемой «западной изоляции Киева» продолжать открывать для Украины новые рынки, а также укреплять дружбу с теми, для кого в прошлые годы постоянно не хватало времени.

Группа считает, что страны Средней Азии (Казахстан, Узбекистан, Таджикистан, Киргизстан), Кавказа (Азербайджан, возможно, Грузия), страны Ближнего Востока и Северной Африки (Египет, Израиль, Турция), Азиатско-Тихоокеанского региона (Вьетнам), а также Южной Америки (Бразилия, Аргентина) станут в 2013 г. основными международными партнерами для Украины. Зато Европейский континент в диалоге с руководством Украины будет традиционно представлен Польшей, Словакией, а также Латвией, Литвой и Эстонией.

С учетом наличия у Л. Кожары довольно крупных европейских и американских контактов, Киев в 2013 г. будет делать попытку прорваться в США и Западную Европу, в первую очередь Великобританию, которую Л. Кожара посещал в ноябре 2012 г. Насколько такие попытки окажутся успешными, будет зависеть от внутривластного развития Украины, в частности, от готовности Киева выполнить любое решение Европейского суда по правам человека относительно бывших украинских чиновников Ю. Тимошенко и Ю. Луценко, включая их освобождение.

Россия будет стоять отдельно от всех других векторов международного развития. Туда постоянно будут ездить и Президент, и Премьер-министр, и министр иностранных дел Украины.

Кстати, еще одной тенденцией следующего года станет активизация международных контактов нового Председателя Верховной Рады Украины В. Рыбака, который в свое время входил в состав украинской делегации в Парламентской

ассамблее Совета Европы и достаточно неплохо ориентируется в европейской тематике.

Какой же может быть география международных визитов руководства Украины в 2013 г.? И кто из руководства иностранных государств приедет в Украину?

Первый квартал 2013 г.:

– официальный или рабочий визит Президента Латвийской Республики в Украину;

– рабочий визит Президента Украины в Швейцарию для участия в ежегодном заседании Всемирного экономического форума (г. Давос);

– рабочий визит Президента Украины в Европейский Союз (Брюссель) с целью участия в Шестнадцатом саммите Украина – ЕС;

– визит Президента Украины в Туркменистан, в ходе которого могут быть затронуты вопросы возобновления прямых поставок в Украину туркменских энергоносителей;

– визит Премьер-министра Украины в Узбекистан для участия в проведении очередного заседания двусторонней межправительственной комиссии многостороннего сотрудничества;

– официальный или рабочий визит Президента Республики Узбекистан И. Каримова в Украину;

– официальный визит Президента Азербайджанской Республики И. Алиева в Украину с целью проведения заседания Совета Президентов Украины и Азербайджана, о чем В. Янукович мог договориться в ходе декабрьского блиц-визита в эту страну. Важно помнить, что этот визит может состояться как раз накануне проведения в Азербайджане очередных президентских выборов в марте 2013 г.;

– официальный визит Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева в Украину, в ходе которого казахи попытаются убедить В. Януковича в двух вещах – либо присоединиться к Таможенному союзу, либо наоборот – хорошо подумать, стоит ли это делать.

Второй квартал 2013 г.:

– рабочий визит Президента Украины в Польшу, во время которого должен быть обсужден весь спектр взаимоотношений Украины с Евросоюзом;

– официальный визит Президента Турецкой Республики А. Гюля в Украину, о чем, вероятно, говорили лидеры двух государств во время многочисленных двусторонних контактов в 2012 г.;

– государственный визит Президента Федеративной Республики Бразилия Д. Русеф в Украину, основы которого были заложены во время визита Константина Грищенко в эту страну в 2012 г.;

– визит Президента Социалистической Республики Вьетнам в Украину с целью углубления двустороннего политического диалога на высшем уровне, что станет логическим продолжением визита Н. Азарова в это государство в конце 2012 г. Не исключено, что вьетнамцы продолжают обсуждение идеи присоединения Ханоя к Таможенному союзу с участием России, Беларуси и Казахстана.

Третий квартал 2013 г.:

– рабочий визит Президента Украины в США (г. Нью-Йорк) для участия в общих дебатах 68-й сессии Парламентской ассамблеи ООН, проведение двусторонних переговоров, встреч с деловыми кругами США, а также представителями украинской диаспоры. Вероятно, что Л. Кожара будет работать над тем, чтобы Президент Украины по крайней мере еще один раз посетил США до конца 2013 г., дабы восстановить динамику политического диалога высокого уровня;

– рабочий визит Президента Украины в Республику Беларусь для участия в заседании Совета глав государств – участников СНГ;

– рабочий визит Президента Киргизской Республики в Украину.

Четвертый квартал 2013 г.:

– визит премьер-министра Израиля в Украину;

– официальный либо рабочий визит Президента Украины в Таджикистан;

– визит премьер-министра Ирака Нури аль-Малики в Украину, во время которого стороны могут обсудить вопросы участия украинских предприятий в реализации масштабных инфраструктурных проектов в этом государстве;

– визит премьер-министра Японии в Украину с целью углубления двустороннего политического диалога на высшем

уровне (Фраза. Уа (http://frazua.com/analyt/07.01.13/157857/v_2013_godu_vneshnjaja_politika_ukrainy_budet_orientirovana_na_vostok_proryvu_na_zapad_ne_zaplanirovany.html). – 2013. – 7.01).

Центризбирком 3 январа зареєстрував трьох українських депутатів від Партії регіонів (ПР) замість тих, що відправились працювати в уряд – Д. Табачника, А. Лавриновича і Л. Кожаря.

Так, в рамках засідання Центризбиркома обраними в багатомандатному виборчому окрузі від Партії регіонів були визнані Ю. Поляченко (за номером 76 в списку), а також Ю. Благодир і А. Зац (*УРА-Інформ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 3.01).

Лідер партії УДАР В. Кличко вважає, що ВР України повинна зайняти більш активну позицію у євроінтеграційних процесах, щоб сприяти незворотності зовнішнього курсу України і створити передумови для підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2013 р.

Він повідомив, що УДАР пропонує парламенту схвалити заяву на підтримку євроінтеграції, і зробити це напередодні саміту Україна – ЄС, який повинен відбутися в лютому. Разом з колегами по фракції лідер УДАРу зареєстрував заяву «Про реалізацію євроінтеграційних прагнень Українського народу та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом».

Лідер УДАРу наголосив, що українські і європейські експерти вважають реалістичним підписання Угоди про асоціацію під час головування Литви у ЄС в другій половині 2013 р. У заяві пропонується парламенту й уряду України активізувати роботу щодо прискорення підписання угоди. Для цього ВР має зосередитися на наблизенні законодавства України до законодавства Європейського Союзу (*Сайт партії УДАР Віталія Кличка* (<http://klichko.org/ua>). – 2013. – 4.01).

УДАР підтримав акцію мешканців столичних Березняків проти забудови ТОВ «Аквапарк» прилеглої до озера Тельбін території. В акції взяли участь понад 300 киян, які на знак протесту проти будівництва в рекреаційній зоні перекрили автодорогу по вулиці Шумського і вчоргове знесли паркан, яким огорожений будівельний майданчик.

Протести мешканців Березняків за підтримки депутатів від УДАРу проти забудови прилеглої до озера Тельбін території привели до скасування Інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю в місті Київ дозволу ТОВ «Аквапарк» на будівництво. Про це заявив заступник голови фракції УДАР у Київській А. Странніков (*Сайт партії УДАР Віталія Кличка (<http://klichko.org/ua>).* – 2013. – 3.01; 5.01).

Досрочные парламентские и президентские выборы могут состояться уже в этом году. Об этом в эфире одного из украинских телеканалов заявил один из лидеров «Батьківщини» А. Турчинов. По его словам, если сползание Украины в пропасть не прекратится, не исключено, что 2013 г. может снова стать переломным годом для страны, когда состоятся внеочередные парламентские и президентские выборы, чтобы сформировать власть, которая спасет страну.

А. Турчинов напомним, что с начала 2000-х годов в Украине не было ни одной задержки выплат зарплат для бюджетников и пенсий. Однако сейчас снова возвращаются времена, когда месяцами не выплачивали зарплату людям. Комментируя последние экономические инициативы власти, депутат отметил, что не исключено, что в результате таких новаций Украина предстанет перед ситуацией, «когда нас доведут до дефолта и международной изоляции» (*УРА-Информ (<http://ura-inform.com>).* – 2013. – 4.01).

Лидер общественного движения «Украинский выбор» В. Медведчук в своем блоге, который он ведет на сайте

«Корреспондент», отметил, что украинские политики «сковывают» инициативы по преобразованию страны.

«Создается впечатление, будто значительная часть наших общественных и политических деятелей не то что не имеют какого-то представления о стратегии развития страны, но даже не догадываются о необходимости такую стратегию иметь. Отсутствие конкуренции на уровне идей и проектов, подмена этой конкуренции состязанием демагогов – одна из базовых проблем нашей политики», – говорится в блоге.

Отвечая на вопрос, почему сложилась именно такая ситуация, он высказывает мнение, что украинские политики и многие общественные деятели «уже живут именно в той Украине, которая им нужна». Одни получают стабильный поток грантов, другие распоряжаются административным ресурсом, третьи контролируют крупную собственность. «Естественно, что чем дольше сохранится эта ситуация, тем для них будет лучше, – пишет автор блога. – Именно поэтому подавляющая часть украинских политиков прилагает все усилия, чтобы наша страна и далее оставалась в состоянии существующей ныне “стабильности”». При этом он добавляет, что те, кто, например, препятствует сегодня интеграции в Таможенный союз, завтра вполне могли бы стать и противниками ЕС, если бы у страны появился шанс реальной интеграции в этом направлении. «Их выбор – застой и консервация», – подчеркнул В. Медведчук, считая, что «идеальная Украина» для избранных уже построена (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 04.01).

ЕКОНОМІКА

У рамках реалізації Угоди про фінансування програми «Підтримка впровадження Енергетичної стратегії України», укладеної у вересні 2008 р. між Кабінетом Міністрів України та Європейським Союзом, наприкінці 2012 р. від Європейської Комісії отримано другий транш

коштів у сумі 28 млн 140 тис. євро для підтримки реалізації державної політики у сфері енергетики.

Зазначені фінансові ресурси отримано відповідно до механізму секторальної бюджетної підтримки ЄС, що передбачає переказ на безоплатній та безповоротній основі коштів до бюджету України за умови досягнення попередньо узгоджених цілей у контексті проведення структурних реформ.

У рамках реалізації згаданої програми Європейським Союзом у попередні періоди вже було надано 40 млн євро українській стороні.

Черговий перерахований Європейською Комісією транш буде спрямовано на розвиток енергетичного сектору України шляхом фінансування заходів з будівництва та реконструкції енергетичних об'єктів або їх частин, визначених Кабінетом Міністрів України (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*). – 2013. – 5.01).

За даними НБУ у III кварталі 2012 р. заробітчани переслали в Україну 941 млн дол. Це на 9 % більше, ніж за аналогічний період 2011 р., проте значно менше, ніж за II квартал 2012 р., коли в Україну перевели майже 1,5 млрд дол.

Як повідомлялося, обсяг грошових переказів з-за кордону в 2011 р. становив 7,019 млрд дол., що становило 4,2 % ВВП за вказаний період (*Економічна правда (www.epravda.com.ua)*). – 2013. – 7.01).

У 2012 р. «Укрзалізниця» модернізувала 480,6 км колій. Також здійснено капітальний ремонт 735,9 км, середній ремонт 818,9 км, комплексно-оздоровчий ремонт 880,9 км колій.

Особливу увагу залізничники приділили стрілочним переводам: упродовж минулого року замінено на нові 779 комплектів та здійснено середній ремонт 716 комплектів стрілочних переводів. Для забезпечення стабільного стану інфраструктури колійного господарства щорічно необхідно виконувати близько 800 км модернізації та 1000 км

капітального ремонту колії, укладання 1200 комплектів стрілочних переводів. Щорічна потреба фінансування колійної інфраструктури залізниць становить 6,8 млрд грн, а реально, виходячи зі зведеного фінансового плану залізниць України, у 2012 р. галузь змогла спрямувати на капітальний ремонт та модернізацію колії значно менше від потреби (*Урядовий портал (www.ktu.gov.ua). – 2013. – 4.01).*

Государственный железнодорожный монополист «Укрзалізниця» в 2012 г. реализовал онлайн более 2,1 млн билетов на поезда. Об этом сообщила компания.

Как выяснил Корреспондент.biz, в течение 2009 г. пассажиры приобрели через Интернет около 83,5 тыс. билетов, в 2010 г. – 132,5 тыс., в 2011 г. – 693,9 тыс. билетов. Всего за время существования услуги онлайн было приобретено более 3 млн билетов на поезда.

Госмонополист отмечает, что на данный момент лишь каждый 30-й билет покупается онлайн, тогда как, например, на авиаперевозки через Интернет оформляется почти каждый десятый билет.

Ранее сообщалось, что в Украине отсрочили продажу билетов на железнодорожный транспорт только по документам, удостоверяющим личность человека (*Корреспондент.net (http://korrespondent.net). – 2013. – 3.01).*

З 1 січня 2013 р. продаж чи обмін автомобіля не підлягає оподаткуванню. Порядок оподаткування операцій з продажу (обміну) об'єктів рухомого майна регламентовано ст.173 Податкового кодексу, до якої законом № 5413 внесено зміни, йдеться в повідомленні ДПС у місті Києві.

«З 1 січня 2013 р. не оподатковуватиметься дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року одного з об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля, та/або мотоцикла, та/або мопеда», – сказано у повідомленні.

У відомстві повідомили, що дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового року) року двох та більше об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда, оподатковуватиметься за ставкою 5 % (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 5.01).

Объем экспорта зерна из Украины в текущем маркетинговом году (МГ, июль 2012 г. – июнь 2013 г.) по состоянию на 3 января составил 14,5 млн т. Об этом говорится в сообщении пресс-службы Министерства аграрной политики и продовольствия.

Так, согласно сообщению, к указанной дате было экспортировано 5,9 млн т пшеницы, 6,3 млн т кукурузы, 1,8 млн т ячменя (*Finance.ua* (<http://news.finance.ua>). – 2013. – 6.01).

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ КРИЗОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Україна вперше за останні 10 років закінчила рік з дефляцією в 0,2 %. Зниження споживчих цін за підсумками року було зафіксовано вперше з 2002-го (тоді дефляція становила 0,6 %), пише ZN.UA.

За даними Держстату, дефляція в Україні за 12 місяців 2012 р. (грудень 2012 р. до грудня 2011 р.) становила 0,2 %.

У грудні у порівнянні з листопадом індекс споживчих цін становив 100,2 %.

У порівнянні із січнем 2012 р. індекс споживчих цін у грудні на продукти харчування та безалкогольні напої знизився в цілому на 2,5 %.

Подешевшав хліб і хлібопродукти (на 0,1 %), молоко, сир, яйця (5,8 %), соняшникова олія та жири (0,3 %), фрукти (4,5 %), овочі (26,1 %), цукор (14,4 %).

При цьому ціна на м'ясо і м'ясопродукти зросла на 1,1 %, безалкогольні напої подорожчали на 3,8 %.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 6,3 %.

Тарифи на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива зросли на 0,2 %.

Також подорожчали витрати на транспорт (на 3,9 %) та зв'язок (1,4 %).

Нагадаємо, інфляція в Україні в 2011 р. проти 2010 р. становила 4,6 % (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 06.01).

Золотовалютні резерви НБУ в грудні зменшилися на 830,7 млн дол. і на 31 грудня 2012 р. становили 24,55 млрд дол. Про це йдеться в повідомленні Нацбанку.

Загалом за 2012 р. міжнародні резерви НБУ зменшилися на 7,25 млрд дол. (22,8 %), з 31,79 млрд дол. до 24,55 млрд дол.

Як повідомлялося, золотовалютні резерви НБУ у листопаді 2012 р. скоротилися на 5,5 % (на 1,46 млрд дол.) і становили 25,355 млрд дол.

Нагадаємо, експерти МВФ прогнозували зниження резервів НБУ до 24 млрд дол. до кінця 2012 р. й збереження тенденції на зниження в 2013–2014 рр.

Наприкінці грудня 2012 р. керівник групи радників глави НБУ В. Литвицький заявляв, що побоювання, пов'язані зі зниженням у 2012 р. обсягу золотовалютних резервів, марні (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 4.01).

В декабрє в сравненнї с ноябрєм 2012 г. на 0,5 % возрос тариф на воду, жильє и електроенергію. Також в Українє возросли тарифы на газ и прочие виды энергии. Об этом сообщает Госстат.

Так, в декабрє 2012 г. квартплата возросла на 0,1 %, а тарифы на содержание жилья снизились – на 0,1 %. Также на 2 % в стране повысились тарифы на отопление и горячую воду.

Госстат также сообщает о том, что в декабрє индекс цен на украинский транспорт составил 100 %. Тариф на транспортные услуги повысился на 0,2 % – также стоимость услуг

железнодорожного транспорта возросла на 0,7 %. Автодорожный пассажирский транспорт стал дороже на 0,2 %. При этом не изменилась стоимость телефонной связи, и на 0,1 % стали дешевле среднее образование и посещение дошкольных учреждений (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 6.01).

За попередніми даними, у грудні 2012 р. річна інфляція (грудень до грудня) в єврозоні становила 2,2 %. Про це повідомили в Євростаті.

У листопаді 2012 р. річна інфляція в зоні євро становила також 2,2 %, в усіх країнах-членах ЄС (ЄС-27) – 2,4 %.

З 1 січня 2011 р. до зони євро входять 17 країн: Бельгія, Німеччина, Греція, Іспанія, Франція, Ірландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Австрія, Португалія, Фінляндія, Словенія, Мальта, Кіпр, Словаччина та Естонія (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 6.01).

Долговою кризис в еврозоне и вызванная им рецессия по-прежнему в самом разгаре, а потому ни о каком коренном переломе в борьбе с ними пока и речи быть не может. Однак за першу неділю нового 2013 г. был опублікован цілий ряд статистических и макроєкономіческих даних, показує ваючих: приймаєме в Євросоюзі рішительніе антикризисніе мєри починають давати позитивніе результати.

Греция добилась первичного профицита бюджета

Детонатором и эпицентром долгового кризиса в ЕС была и остается Греция. Широко распространено мнение, что ситуация в этой стране настолько безнадежна, что в еврозоне ей в среднесрочной перспективе не удержаться. Однако именно из Греции в первых числах января поступили сообщения о наиболее существенных положительных подвижках.

Впервые за целое десятилетие греческое правительство добилось так называемого первичного профицита государственного бюджета. По сообщению Министерства финансов в

Афинах, за первые 11 месяцев 2012 г. он составил 2,3 млрд евро. Для сравнения: аналогичный период 2011 г. Греция завершила с дефицитом в 3,6 млрд евро.

Первичный профицит – это показатель того, насколько доходы государства превышают его расходы без учета платежей по долгам. Проблема в том, что львиная доля греческого бюджета идет именно на обслуживание гигантской государственной задолженности. Поэтому до общего профицита бюджета Афинам еще очень далеко.

Тем не менее первичный профицит, по итогам почти целого года, говорит о том, что Греция наконец-то начала жить по средствам. Ее правительство теперь больше зарабатывает денег, чем тратит. Иными словами, радикальные и крайне болезненные для значительной части населения меры по оздоровлению государственных финансов дали желаемый результат. Страна, таким образом, явно идет правильным путем, хотя и продолжает страдать от непомерного груза былых бюджетных грехов.

Еще одна положительная новость поступила от Центрального банка Греции. Подведя итоги ноября, он сообщил, что вклады физических и юридических лиц в отечественных банках растут вот уже три месяца подряд. По сравнению с октябрем, они увеличились на 64 млн евро и превысили теперь в общей сложности 155 млрд евро.

Для самих же греческих банков, все еще фактически отрезанных от европейского межбанковского рынка, приток свежего капитала, который население Греции несколько лет хранило «под матрасами», означает расширение возможностей кредитовать бизнес и тем самым стимулировать экономическое развитие страны. Ведь с момента начала долгового кризиса в конце 2009 г. из местных кредитно-финансовых институтов была изъята треть всех вкладов.

Испанский рынок труда подает «признаки жизни»

Обнадеживающим сигналом стало и сообщение правительства Испании о том, что количество безработных в стране в декабре впервые с июля 2012 г. не увеличилось, а уменьшилось – на 1,2 % или 59 тыс. человек. Более того, оказалось, что столь

значительного сокращения числа ищущих работу испанские статистики никогда прежде в декабре не фиксировали.

Это, конечно же, еще не смена того рокового тренда, который превратил Испанию в страну с самым высоким уровнем безработицы во всем ЕС (25 % трудоспособного населения). Однако весьма показательно, что испанский рынок труда начал подавать «первые признаки жизни» именно в столь неблагоприятный для поиска работы зимний месяц – декабрь.

Ирландия – единственная страна, где есть рост

И все же наибольшие основания для оптимизма дают сообщения из Ирландии. Согласно индексу деловой активности в промышленности, ежемесячно подсчитываемому для ведущих государств еврозоны Центром экономических исследований Markit, она является в данный момент единственной страной, в которой имеет место рост в обрабатывающих отраслях. Из этого можно сделать вывод, что она входит сегодня в ту небольшую группу стран ЕС, в которых в условиях общей рецессии валовой внутренний продукт (ВВП) не сокращается, а растет.

Это – весьма впечатляющий результат, если учесть, что Ирландия всего чуть больше двух лет назад оказалась на грани банкротства и первой запросила экстренную финансовую помощь у европейского стабфонда EFSF. Теперь у нее есть все шансы стать первой из проблемных стран еврозоны, которая вновь крепко встанет на ноги после курса финансового оздоровления, предписанного ей лидерами ЕС. А это, в свою очередь, свидетельствует об эффективности избранной в условиях долгового кризиса терапии (*Корреспондент.net* (<http://korrespondent.net>). – 2013. – 03.01).

Стоимость недвижимости в Испании упадет еще на 30 %. RR de Acusa & Asociados ожидает, что стоимость домов в Мадриде, Барселоне и других крупных городах Испании упадет еще на 30 % до 2018 г., но ситуация может быть еще хуже в регионах, где живут или же имеют недвижимость в собственности около 400 тыс. британцев.

В течение 10–15 лет недвижимость может упасть на 50 % в тех местах, где продолжалось строительство даже в то время, когда «пузырь» уже был очевиден. Общее снижение цен тогда составит около 75 % от своего максимума.

«Рынок не работает, – заявил вице-президент компании Ф. Родригес де Акунья. – По нашим оценкам, есть около 2 млн объектов, которые должны быть проданы. Мы не добились никакого прогресса за последние пять лет». Он назвал ситуацию на рынке «безумием». Годовая потребность в объектах жилой недвижимости составляет всего 200 тыс., то есть для страны с населением в 48 млн человек такой «навес» является огромным. Ситуация связана с оттоком рабочей силы из страны и постепенным старением населения.

В правительстве говорят, что рынок жилья уже коснулся дна после падения на 30 % в 2008 г., хотя премьер-министр М. Рахой признает, что восстановления экономики не будет до 2014 г. МВФ ожидает сокращение ВВП на 1,3 % в 2013 г., а Citigroup и Nomura ожидают снижения еще и в 2014 г. Уровень безработицы в Испании составляет 26,2 %.

Ф. Родригес де Акунья отмечает, что кризис в секторе недвижимости сильно различается по регионам страны, но последние данные из Толедо шокировали аналитиков. Santander снизил недавно цены на 60 %, чтобы избавиться от запасов, Banco Sabadel последовал этому примеру, но снизил цены уже на 70 %. Другой крупный банк вовсе вынужден был остановить продажу недвижимости в Толедо, так как цены стали слишком низкими.

В 2011 г. объем покупок жилья иностранцами в Испании вырос на 6 % по сравнению с 2010 г. При этом россияне купили на 28 % больше, то есть около 1757 домов, а китайские покупатели приобрели 868 домов в 2011 г., что предполагает рост на 7 %.

Эксперты считают, что действия правительства позволят увеличить интерес со стороны китайских покупателей. Однако для возрождения сектора недвижимости правительство должно стимулировать деятельность брокеров недвижимости, которые покинули страну, после того как пузырь недвижимо-

МОСТИ лопнул (*Finance.ua* (<http://news.finance.ua>)). – 2013. – 7.01).

Американский инвестбанк Morgan Stanley составил список возможных макроэкономических «сюрпризов», которые могут пошатнуть рынки в новом году. Так, аналитики называют возможным выход в 2013 г. Великобритании из ЕС.

Также одним из возможных «сюрпризов» в 2013 г. является возвращение глобальной инфляции, которая может быть спровоцирована сочетанием таких факторов, как повторение сильной засухи в США, ускоренные темпы экономического восстановления в США и Китае и «раздувание» балансов мировых Центробанков. Другим «сюрпризом», который может оказать сильнейшее влияние на финансовые рынки, Morgan Stanley называет аннулирование облигаций, приобретенных Центробанками США, Японии и Великобритании в рамках антикризисных программ «количественного смягчения» (QE). Это позволило бы радикальным образом решить проблему нормализации балансов Центробанков.

Затрагивая проблему долгового кризиса еврозоны, аналитики Morgan Stanley предполагают, что политическая неопределенность в Италии в преддверии национальных выборов весной 2013 г. может породить новые разговоры о выходе страны из еврозоны. Стоимость обслуживания долга подскочит, в результате чего Италия обратится за финансовой помощью к Евросоюзу и МВФ, а Европейский центробанк начнет напрямую скупать гособлигации страны.

Китайским «сюрпризом» может стать «закручивание гаек» в монетарной политике, что может привести к возникновению так называемой «ловушки ликвидности» и росту дефолтов по кредитам в КНР. Это вызовет мощные потрясения в экономике Поднебесной и всей мировой экономике.

Среди других «сюрпризов» Morgan Stanley на 2013 г. – повторная стагнация американского рынка жилья и первая экономическая рецессия в Австралии с 1991 г. (*Finance.ua* (<http://news.finance.ua>)). – 2013. – 7.01).

Бюлетень підготували:
О. Ворошилов, В. Пальчук, І. Соколова.
Редакційна група: Т. Дубас,
Л. Степченко, Ю. Шлапак
Комп'ютерна верстка:
І. Соколова

Підп. до друку 08.01.2013.
Формат 60x84 $\frac{1}{16}$. Обл.-вид. арк. 2,70. Наклад 8 пр.
Видається в друкованому та електронному вигляді
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.